

Wytw. WYROBÓW Cukierniczych
p. t. „Americanka”

L. Wajsbrod — Rynek 16.

מאכט בעקאנט דאס ג. פובליקאט. און

איין צוקערניע אין היגענשע בעקעריי

דינעק 16 יאר אין דער „אמזריהאנע” טראווגוטא 62

בעקומט מען יעדען טאג פריש און פיינ געבעקט צו ביליגע פרייען,
פערשידענע געשמאקע טשאטעס פון דער פיינסטער קוואליטעט צו 15 גר.
סאיז צו בעקומען שטענדיג טארטען, מארציפאנאוע פון 1.50 און.
אלץ ווערט אויסגעארבייט דורך א פאכמאן מיט א לאנגיעהריגע פראקטיק,
אלע מינים געבעקטע ווי לוקסען, בילקעלעך, טשאטעס, וואפלעס, הער-
באטניקעס, טארטען, באקאלעס דעסערטאוע, לעקעך, פערשידענע קרעמען,
מיגדאלאוע ארטיקלען און פרייטאג - חלות.

עס ווערען אויך אנגענומען בעשטעלונגען אויף שמחות, בעלער, קאנצערטען,
שאקלאד פון פערשידענע פירמעס און פרוכטען צו ביליגע פרייען.

ראדאמער-קעלצער לעבן

אבטיילונג פאר אסטראוויטץ אפאמאוו, וויערזשבינק
און סביב ה אויף זייט 7

Radom, dnia 13 Stycznia 1939.

ראדאמ, פרייטאג כ"ב טבת תרצ"ט

טעלעפאן פון רעדאקציע 15 - 18

אבטיילונג פאר קעלצ 8 אויף זייט 8

דאנקזאגונג.

דער הילפס - קאמיטעט פאר יודישע פליטים פון דייטשלאנד
אין ראדאמ דריקט אויס א הערצליכען דאנק דעם ה'
שלמה קאפלאן, וואהעל נומ. 1 פאר זיין אינטערעסלעכע גאטפריינדליכקייט,
וואס ער האט ערטיילט די פליטים.

דער הילפס - קאמיטעט
פאר יודישע פליטים פון דייטשלאנד
אין ראדאמ.

א הארציגען מו"ט

דער פאמיליע זידמאן

צו דער האכצייט פון זייער טאכטער און שוועסטער

בלימה זידמאן

מיט ה'

אהרן ווייסבארד

דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט

זיסקינא לעמלא און פרוי און פאמיליע.

די חברטע

ביילע מארע

מיט דעם חבר

לייבל גאלדשטיין

פיעל גליק אין זייער

צוזאמענלעבען

קאמיטעט פון „בונד”

אין ראדאמ.

א הארציגען מו"ט ווייט איך מיינ
צו דער האכצייט פון זיין שוועסטער
בלימה זידמאן מיט אהרן ווייסבארד
ישראלעק פאטאשניק

M. Krowczyńska

Choroby dzieci.

Porady dla niemowląt

ordynuje od 3—5

Radom, Moniuszki 13a/4, tel. 10-75

צו דער האכצייט
פון אונזער קווינקע

בלימה זידמאן

מיט ה'

אהרן ווייסבארד

א גליקליכע צוקונפט

צמד בוימאן און פאמיליע.

Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Biednym
Położnikom Żydowskim w Radomiu

Szanownemu Państwu Mecenasostwu
Schönbach z Lidy składamy serdeczne życzenia
z okazji 25-ciolecia ślubu lch, oraz dziękujemy
za zaofiarowanie nam zł. 50.

Komitet.

Okucia meblowe — Okucia budowlane

8-טונג בעלי-מלאכות פון ראדאמ און אומגעגענד!

די ביליגסטע שוועלע פון בוי און מעבל - באשלעג

שרייפען, ניטען, רעהמען מעשענע צו פויערהאנגען, ווי אויך פערשידענע

אייזן-ארטיקלען קורצע און גראפע צו בעקומען אין דער אייזען-פירמע

E. Frydman Radom, Słowackiego 8

חילט איהר האבען קלארע, וויפערע חעש, נייע גארדעראפעס, שניי-ווייטע פארהאנגען,
נייעס נאר צו חאשען און פארבען אין דער בעקאנטער
כעמישער פארבער און פראלניע פון דער ערשטקלאסיגער פירמע

A. Hempel

Centrale Stare Miasto 7 telefon 19 - 70

Zeromskiego 1

Zeromskiego 21

Zeromskiego 59

Traugutta 11

ווער ס'האט זיך ניט איבערצייגט וואל פרובן און וועט זיין ענטציקט
פון דער שטער, עסטעטישער און פאכמענישער ארבייט. ס'ווערט אויך
נעמאשען אויף טריקען - ביליגע פרייען! - פינקטליכע אויספיהרונג
סאלידע בעהאנדלונג
קומט און איבערצייגט אייך

צענטראלע: אלטע שטאדט 7 אפיצ. סעל 19 - 70

פיריעס: וועראמססי 1 טראווגוטא 11

וועראמססי 21, וועראמססי 59

ביליג צו חאשען קאפפערשען

ŻĄDAJCIE
TYLKO
„RIKSZA”
Gum.?
JEDWABNE

א פרישער טייל לאנישער פלאן

פון די נאציס געגען גאנצען יודישעז פאלה.

נעמען צו ארגאניזירען אין יעדע קליי-
נעם לאנד פון אייראפע און אפי-
ריקע אנטוויקלונג פון יודישע אונגעהער-
דיקע ערשטער רייזע קומען דאס
אין בעטראכט אט די לענדער: רומעניע
ליטע, סלאוואקע, שווייץ, בונד פון
דרום-אפריקאנישע לענדער, סקאנדינא-
ווישע לענדער און אויך אין אלזשיר.
די נאצי פארטיי אין דייטשלאנד זאל
נעמען אויף זיך דאס רעארגאניזירען
און פינאנסירען די אנטוויקלונג פון
וועגן פון אט די אויסגעוועלטע
לענדער כדי זיי זאלען אימערמאל ווין
תיכף אנטוויקלען א ברייטע פערזענליכע
אנטוויקלונג פון אט די אויסגעוועלטע
נאצי-דייטשלאנד געווינען עטליכע זא-
כען: ערשטענס וועט אזוי ארום ווערען
אפגעשוואכט אין דער וועלט די עמ-
פערונג איבער די לעצטע יודען-פאג-
ראמען אין דריטען-רייך, די אויס-
מערקאמקייט וועט אזוי ארום אפגע-
לענקט ווערען אויף די יעניגע לענדער,
וואו עס וועלען זיך אנטוויקלען די נייע
אנטי-יודישע אונגעהער, א צווייט גע-
ווינס וועלען מיר דערפון האבען, וואס
פארלאזט מיט די אנטוויקלונג אונז-
הען - וועט אויסמאכט געארבייט
ווערען פאר ארויסרופען אין די דער-
מאנטע לענדער פאליטישע רעוואלוצ-
ציעס (איבערקערענישען), וואס וועט
פאר אונז ערמעגליכען צו בעקומען דעם
גאנצען איינפלוס אויף אייראפע, און
דריטענס - מיר וועלען א דאנק דעם
קענען בענייען אונזער קאמפאניע פאר
צוריק בעקומען אונזערע פאר-מלחמה-
דיגע קאפאליעס.

און ווידער צום דריטען מאהל זענען
די נאציס שווארץ ישראל געקומען צו
אן אויסגלייך. דער דאזיגער טיילונג
שער פלאן איז געווארען אנגענומען,
ווייל ער האט ביי אלע דארט אנטווי-
זענדע נאצי לידער נישא חן געווען.
און עס איז בעשלאסען געווארען תיכף
צו פערזענליכען איהם אין לעבען.
עס וועט איצטער, פאר אונז יודען
ווערען קלאר די אורזאך פון דער אנט-
וויקלונג פון דעם יודישען אונגעהער, וואס
האט זינט דריי וואכען גענומען (איבע-
ראל צו איין אין דערוועלטער צייט)
פלייצען איבער רומעניע, שווייץ, ליטע
אלזשיר און סקאנדינאוישע לענדער.
אין דעם אלעם שטעקט די נאציס
האנט, צו דעם זענען שוין פארהאנען
באוויזען, אין רומעניען האט די רע-
גירונג ארעסטירט א גרופע פון נאצי
אגענטען, וואס זענען ספעציעל געקו-
מען פון דייטשלאנד אום צו העלפען
ארגאניזירען דעם אויפשטאנד פון דער
אנטיסעמישער, אייזערנער גאנצער.
אין די סקאנדינאוישע לענדער איז
אויך ענטדעקט געווארען געהימע נאצי
קעמערלעך, וואס האבען געטריבען א
מאוסע העצע געגען יודענטום דאס
זעלבע האט מען ענטדעקט אין אלזשיר
און אין דער שווייץ.

נאך אין רומעניען האבען די נאציס
געלייטען, דאנקען גאט, א צעשמעטע-
רענדע מפלה - די אייזערנע גוואר-
דיע ליגט א צעבראכענע און וועט
האפענטליך שוין קיינמאל נישט מעהר
אויפשטעהן אויך אין די סקאנדינאוישע
לענדער, און אין דער שווייץ האט די
רעגירונג גענומען אויסרייניגען די
הויפט-שטעט פון די נאצי ווערס, און
לאמיר האפען אז אויך די איבעריגע
לענדער וועלען נאכפאלגען דעם דאזי-
גען ביישפיל.

יעדעמאלס - עס ווערט פאר אונז
יודען קלאר, אז די אלע אנטוויקלונג
אונגעהער זענען א רעוואלוציע פון דעם
נייעם פארניכטונג פארמעסט פון די
נאציס געגען גאנצען יודישען פאלה.
א. רייכמאן.

גרופען. מען האט זיך גענומען אריינ-
גען וואס אין די קארט שטעהט. נאך,
אז עס האט שוין געהאלטען דערביי, אז
די זיצונג זאל ווערען אויסגעריסען -
איז איינער פלוצלינג אויסגעשווינגען
פון זיין פלאץ און גענומען מוסרן
ביידע גרופען, אז עס איז א שאנדע
פאר דער נאצי באוועגונג, דאס צווישן
איהרע לידער זאל הערשען אזא מא-
סער אנטאגאניזם, פון וועלכען קיינער
וועט נישט געווינען, אויסער דאס יו-
דענטום, און ער האט אויפן ארט פאר-
געלייגט א פלאן ווי אזוי ארויסצוקריכן
פון דער אונגעהערטער סיטואציע.
דער דאזיגער פלאן באשטעהט אין
פאלגענדע: די נאצי פארטיי זאל שוין

פערזענליכע, אז די סוחרים, וועלכע
וועלען נישט האבען קיין געהעריגע
צעניקעס, אדער וועלען זיך נישט צו-
פאסען צו די אויסגעגעבענע פרייען,
וועלען אונטערליגען א שטרעף פון 3
חדשים ארעסט אדער צו באצאלען
3000 זל. שטרעף.

געוואוינהייט איז א צווייטע נאטור...

קלערט א באקאנט דעם באל און דער-
ביי האבען זיי איהר אנגעגעבען די
מאטיווען.
אלץ אויסגעהערט, רופט זיך אב די
ענדעקישע סטודענטן: "איהר האט,
חברים פולשטענדיגע רעכט, אבער וואס
זאל איך טוהן, אזוי... איך האב זיך
אויפן דאזיגען באל אויסגענייט א
ספעציעל קלייד" - און - זי איז אריין
אויפן באל.

דער "ראפאטיק" גיעט צו אזא בע-
מערקונג: "נאך דעם פאקט איז די בלא-
קאדע איבערגעריסען געווארען און די
פאטראלירענדע ענדעקישע סטודענטען
זענען מיט פאר רעזיגנאציע אריין אין א
דאנסטאנץ-קאקאל כדי... צו פערטיסען
דעם ווארעם..."
אבי מיר יודען האבען געמיינט, אז
נאך מיר אליין ווערען פיקעטירט...
"געוואוינהייט - איז ווייט אויס -
א צווייטע נאטור..."

פיינעליכער באל פון ראדאמער לאנדסלייט אין פאריז.

זענען די ה"ה שטיינבאך, לוקסעמבורג,
רייך, צייגמאן, קאדישעוויטש, מיגדאל,
קירל און אויך די פרייען פון די אויס-
געוועלטע.
וועגען אנדערע ענינים - א צווייט
מאהל.
נח מייכער.

פריהצייטיגע קלאנגען.

כדי צו קאנטראלירען די דאזיגע
קלאנגען, האבען מיר זיך פערשטענדיגט
מיט דער שטאדט-פערזענלעכע וועלכער
האט דערקלערט, אז ביז'ן היינטיגען
טאג איז נאך אזא פערזענלעכע נישט
דערהאלטען געווארען.

10-יעהדיגער יוביליי פון "מסדה".

סקי פון ווארשא.
נאך א רייה בערגיגונגען פון פער-
שירענע ארטיגע ארגאניזאציעס און
אינטערנאטער רעדעס, איז פארגעקומען
א דאנסטאנץ, אויך וועלכען מען האט
זעהר געמייטליך פערברענגט.
אין אלגעמיין האט דער יוביליי גע-
טראגען א פייערליכען כאראקטער.

הויפטוועלך אויפן פארלאנג פון קא-
גע גערינג. און איך האלט, אז ער
האט נישט ארויסגעווארען אין דער
וועלט קיין קלענערע פראטעסטען אלס
די פיזישע געוואלט-טאטען, וואס זענען
פארגאנגען געווארען געגען די יודען.
פונדעסטוועגען האלט זיך געהינג וויי-
טער ביים דאזיגען באשלוס, ווארעם
ער ברויך דאך צו האבען פיל געלד
פאר זיין פינף יאהר פלאן...
די שטימונג אין בערלינגס צימער
איז געווארען א זעהר גערייזטע. עס
האט זיך ענטוויקעלט א שארפער ווער-
טער-אויסטויש, וואס איז איבערגעגא-
גען צו געגענווייטיגע בעליידיגונגען
צווישען די ביידע זיך באקעמפערנדיגע

הורט: גראבע קוילען פון די קאפאל-
ניעס, "ניווקא", "רענארד", "מילעיאני-
צע" און "פאריזש" - 3.90 קאסטקעס
405.
פון די קאפאלניעס: "יוליוש" און
"מאדזשיאניצע" 3.95 פאר אפשטעלען
אין די קעלערס גייט צו 20 גראשען.
נלייכצייטיג דערמאנט די שטאט-
קאנט, אז פאר דער שטאט ראדאם
פארפליכטען פאלגענדע פרייען פאר
קוילען:
דעטאל: גראבע קוילען און קאסט-
קעס ביו 4.50 פאר א קערן. מיט אפ-
שטעלען א היים 4.70

געוואוינהייט איז א צווייטע נאטור...

אדער דאמ - פעהאלטען און גע-
ראטען, אז זיי זאלען נישט אריינגעהן
אויפן באל, ווייל אויפן זאל וועט
ווערען אריינגעווארפען... שט י נ ק-
באמבעס.
צו איין פרייליך איז צוגעגאנגען א
א יונגער סטודענט אין א קארפעראנ-
טען היטעל און צו איהר אזוי געזאגט:
די פרייליך טראגט א פרעכטיג קלייד.
קען אבער צעריסען ווערען און די
פרייליך וועט זיך אןמקערען אהיים אהן
קלייד..."

מען גיעט אויך איבער וועגען פאל-
זענדען שטעקאווען פאל:
פארן קאסינא איז צוגעפארהען א
דאראוועק, פון וועלכע ס'איז אויסגע-
שטיגען א היגע סטודענטע פונ'ם פויז-
נער אוניווערזיטעט, וועלכע איז בעקאנט
אלס ענדעקישע טהעארי. באדער זענען
אונטערגעקומען די ענדעקישע סטודענ-
טען, וועלכע האבען איהר אינפארמירט,
אז דער "נאראדאוו" לאגער האט דער-

פיינעליכער באל פון ראדאמער לאנדסלייט אין פאריז.

פון אונזער בן-עיר, נח מייכער, וועל-
כער איז א רייה יאהרען געווען אין
ווען און געפינט זיך איצט אין פאריז,
האבען מיר דערהאלטען פאלגענדע
ידיעה:
נישט קוקענדיג דערויף וואס איך
געפין זיך אויף דער עמבראציע האב
איך געפינען פאר נויטיג בייצוואוינען
דעם באל, וואס איז איינגעארענט גע-
געווארען דורך דער "געוועלטשטאפ פריינד
פון ראדאם אין פאריז" שוין צוליב דעם,
ווייל די גאנצע הכנסה איז בעשטימט
געווען פאר די קינדער פון ארבייטס-
לאזע עלטערען און אויך פאר די
דייטשע און עסטרייכישע פליטים.

שוין לאנג האט דאס יודישע פאריז
נישט געזעהן אזא פייערליכען באל,
איבערהויפט פאר די ראדאמער לאנד-
סלייט איז עס געווען א גאר גרויסע
פרייד דערמיט, וואס דער גרעסטער
טייל פון זיי, וועלכע וואוינען אין פאריז
זענען זיך צוזאמענגעקומען אויף איין
ארט און צוריקגעווערעט פערשידענע וויכ-
טיגע ענינים.

דעם דאזיגען צוזאמענערעף וועלען
מיר לאנג געדענקען און וועט זיכער
געבען א שטויס, אז אלע ראדאמער
לאנדסלייט, וועלכע וואוינען אין פאריז
זאלען זיך פאראייניגען אונטער דער
"יודענשטאט-פארטיי" - אדו. גוטקאח.

נאצי-לאנד אין די טונקעלסטע פארבן.
געבעלס האט גענומען צוויי דער-
לאנגען:
"לויט ווי מיינ קאלעגע געהינג
האט דא געשילדער - האט געבעלס
געשיפעט פון צווישען די ציין - בין
נאך איך דער גאנצער שולדיגער אין
דער אונגליקליכער קאניקטור, וואס
האט זיך איצט געשאפען פאר אונזערע
קאלאניאלע פאדערונגען. אויב אזוי
ווייל איך מיר ערלויבען צו ציהען איי-
ער אויפמערקזאמקייט אויף דעם קאקארשט
געפאסטען באשלוס פון אונזער רעג-
רונג, ארויסצולעגען א קאנטריבוציע
אויף די יודען פון א מיליאנער מארק.
דער דאזיגער בעשלוס איז געקומען

די שטאדט-פערזענלעכע מאכט בע-
קאנט, אז פאר דער שטאט ראדאם
פארפליכטען פאלגענדע פרייען פאר
קוילען:
דעטאל: גראבע קוילען און קאסט-
קעס ביו 4.50 פאר א קערן. מיט אפ-
שטעלען א היים 4.70

געוואוינהייט איז א צווייטע נאטור...

אין ראדאם האבן די קריסטליכע אקא-
דעמיקער א טראדיציע יאהר - יעהרליך
איינצוארדנען א באל פון די אקאדע-
מיקער.
אויך היי-יאהר איז אראדענט
געווארען אזא באל. דער ריוח
איז בעשטימט געווען פאר
מעגליכע אקאדעמיקער, וועלכע
נישט די מעגליכקייט זיך אויס-
דאסמאל האט אבער דער
ווער לאנגער בעשלאסן צו...
רען דעם באל.

האט מען זיך אוועקגעשטעלט
דער קאסינא פון דער געוועהר-פאבר-
וואו דער באל איז פארגעקומען און
מען האט גענומען פיקעטירען...
וועגען דער דאזיגער פיקעטען-אקציע
גיעט מען איבער פערשידענע בלימע-
לעך:
פארן קאסינא האבען זיך אוועקגע-
שטעלט צוויי פיקעטען-גרופען, וועלכע
האבען יעדען אריינגעהאנגען הער

פיינעליכער באל פון ראדאמער לאנדסלייט אין פאריז.

פון אונזער בן-עיר, נח מייכער, וועל-
כער איז א רייה יאהרען געווען אין
ווען און געפינט זיך איצט אין פאריז,
האבען מיר דערהאלטען פאלגענדע
ידיעה:
נישט קוקענדיג דערויף וואס איך
געפין זיך אויף דער עמבראציע האב
איך געפינען פאר נויטיג בייצוואוינען
דעם באל, וואס איז איינגעארענט גע-
געווארען דורך דער "געוועלטשטאפ פריינד
פון ראדאם אין פאריז" שוין צוליב דעם,
ווייל די גאנצע הכנסה איז בעשטימט
געווען פאר די קינדער פון ארבייטס-
לאזע עלטערען און אויך פאר די
דייטשע און עסטרייכישע פליטים.

שוין לאנג האט דאס יודישע פאריז
נישט געזעהן אזא פייערליכען באל,
איבערהויפט פאר די ראדאמער לאנד-
סלייט איז עס געווען א גאר גרויסע
פרייד דערמיט, וואס דער גרעסטער
טייל פון זיי, וועלכע וואוינען אין פאריז
זענען זיך צוזאמענגעקומען אויף איין
ארט און צוריקגעווערעט פערשידענע וויכ-
טיגע ענינים.

דעם דאזיגען צוזאמענערעף וועלען
מיר לאנג געדענקען און וועט זיכער
געבען א שטויס, אז אלע ראדאמער
לאנדסלייט, וועלכע וואוינען אין פאריז
זאלען זיך פאראייניגען אונטער דער
"יודענשטאט-פארטיי" - אדו. גוטקאח.

פון א גלויבענסחירדיגער קוועלע ווע-
נען מיר איבערגעגעבען געווארען אט
די באדייטונגספולע און סענסאציעלע
אינפארמאציעס:

באלד ווי עס האבען אנגעהויבען אנט-
צוקומען קיין דייטשלאנד די ערשטע
פאריסטען וועגען דעם אונגעהויערען
פראטעסט און שטורעם, וואס איז אויס-
געבראכען אין דער גאנצער צייליזיר-
טער וועלט געגען די בארבריישע
פארגאמען אויף די דייטשע יודען,
וועלכע די נאצי פארטיי האט אויפן
באפעהל פון דער רעגירונג, דירעקט
ארגאניזירט און דורכגעפיהרט, וואס די
הויפט לייטונג פון אט דער נאצי-פארטיי
גלייך גערופען א דרינגענדע באראטונג
פון אלע איהרע מיטגלידער, אויף
וועלכער עס זענען אויך אנטווענד גע-
ווען מארשאל געהינג, פראפאגאנדע
מיניסטער געבעלס, דער גאלייטער פון
גירענבערג און "רעדאקטאר" פון
דעם פארגאנצטען "שטירמער"
שטרייכער, און דער שעה פון דער
געסטפאג, הימלער.

אויף דער טאג-ארדנונג זענען גע-
שטאנען נאך צוויי פונקטען, נעמליך:
(1) ווי לאנג זאלען די יודען פארגראמען
אנהאלטען, און (2) אויף וואסערען אופן
זאל נאצי רעגירונג רעאגירען געגען
דעם מעכטיגען פראטעסט-שטורעם אין
די דעמאקראטישע לענדער, באזונדערס
געגען דעם וואס טראגט זיך איבער
גאנץ ענגלאנד.

עס זענען באלד ענטשטאנען מיינונגס-
פערשידענהייטען צווישען געריינגען
מיט הימלער פון איין זייט און גע-
בעלס מיט שטרייכער פון דער אנ-
דערער זייט, געהינג האט פערטרעטען
דעם שטאנדפונקט, אז בלויז די פאג-
ראמען פון "שווארצען דאנערשטאג"
(דעם 10-טען נאנעמבער) קען דער-
ווייל באטראכט ווערען אלס "געגייגענ-
פאר דעם, נאקמה-שירט" געגען וועלכע-
יודענטום.

דאגעגען געבעלס און שטרייכער הא-
בען אפגאנירט געהינגס שטאנדפונקט.
מיט שוים אויף די גרין בלויז ליפען
האט געבעלס געפאדערט אומבאדינגט
א פערמאנענטע אויסראטונג קאמפא-
ניע געגען די יודען.

און עס איז טאקע ריכטיג - האט
שטרייכער אונטערגעכאפט - אז אויך
ביו איצטער האבען מיר אנגעווענדט
אלעס מעגליכע כדי צו פערניכטען די
יודען; שליסליך עקזיסטירען מיר דאך
נאך צו אט דעם צוועק.

נאך א לאנגער און היציגער דעבא-
טע וואס האט מאכענענדיג אנגענומען
א זעהר שטורמישען כאראקטער זענען
די צוויי צור - יהודים געקומען צו א
קאמפראמיס דורך דעם אנטראג פון איי-
נעם פון די אנטווענדע, אז מען זאל
ארויסשיקען א טיכטיגען שליח קיין
ענגלאנד, וועלכער זאל באאפאכטען דעם
פארגעהען פון דער פראטעסט אקציע,
וואס פלייצט צווישען די דארטיגע ברי-
טישע מאכען.

עס איז באשלאסען געווארען צו שי-
קען 2 שליחים - איינעם פון געהינגס
מענשען, און איינעם פון שטרייכערס
שטימעל-פאדער.
ווי, נאך די דאזיגע צוויי שליחים
זענען צוריקגעקומען פון ענגלאנד איז
באלד ווידער פארגעקומען אין מיינען
א בעראטונג פון די הויפט-מיהרער פון
דער נאצי פארטיי, דאס מאל זענען
געבעלס און שטרייכער געזעסען מיט
אפגעוואלטע געוונקענע קעפ.

געהינג וועלכער וואלט איינגעשליך
צוזאמען מיט זיין "אלהב ישראל" אויך
געמענט מוחל זיין האט אבער געפינען
דא א געלעגנהייט זיך ענדליך אפצו-
רעכענען מיט זיין געפעהרליכען און
פערזענליכען שווא - מיט געבעלס.
און ער האט דעריבער גענומען מאלען
די געגענווערטיגע פאליטישע קלאגע פון

ווען די ספנה קוקט אריין דורכ'ן פענצער.

ליטערארישע נייעס

● בקרוב דערשיינט א בוך פון פון י. ב. שטריימאן א. נ. די נאטור זינגט. דאס וועט שוין זיין דאס דריטע בוך, וואס שטריימאן גיט ארויס.

● דער מחבר פון דער נאך-וואס דערשיינט דאמער, רפאל, אונזער בן-עיר בנימן עליש, האט היינטגעווארן באזוכט אונזער רעדאקציע. בנימן עליש האט שוין ארויסגעגעבן א בוך פון דער גרענעץ, וואס שילדערט דאס שמוגלער-לעבען. וועגן ביידע ביכער וועלען מיר בקרוב גענויער ארומרעדן.

● מאיר הערץ טרעט צו בקרוב ארויסגעגעבן א גרעסער ווערק א. נ. ספאלקס-מעשיות' און נאכער א צווייט בוך: "סידים". די ספאלקס-מעשיות, וואס זענען געדרוקט אין, אונזער עקספרעס, נייער ספאלקס-לעבן און אנדערע פון מאיר הערץ, זענען דעם ברייטען ליינער-עולם גוט באקאנט.

● גבריאל ווייסמאן טרעט צו צו בע-ארבעטען פאר א ריי וויסענשאפטליכע אויסגאבן עטליכע טעמען: "היג-לשון", "עלטרע מענשען רעדן", "טערמינא-לעגיא פאר שלעגן" און דער עיקר - "ראדאמער פערזענליכקייטען".

אונטקומען אין רעדאקציע.

● יעקב פישמאן (ווארא) זומערדיגע טעג (דערציילונגען). אין די נאענטסטע נומערן פון אונזער צייטונג וועלן מיר געבען אן אפהאנדלונג וועגן דאזיגען בוך.

● "יודיש פאר אלע" נומער 9. אינט דאזיגען נומער באטייליגען זיך: יודל מארק, ד"ר ש. בירענבוים, נח פרידל-קא, י. יאשונסקי, מנשה קאנסטאנטי-נאווסקי, גבריאל ווייסמאן, ש. ז. פיפע, א. ח. וויטשיק, פ. אליצקי, י. זעלקא-וויטש און נ. בלומענאל.

● "פאסיפיק" נומער 1. חודש-זשור-נאל פאר ליטעראטור און קונסט. ארויסגעגעבן אין סאנטאגא - טיילע אונטער דער רעדאקציע פון אונזער בן-עיר, דעם דיכטער משה דוד גיסער. דער דאזיגער זשורנאל איז זייער שיין ארויסגעגעבן און מאכט א גוטען איינדרוק.

ארויס פון אונטערן יודס האנט און - די גרויסע ארמיי פון ארבייטסלאזע און פרנסה'לע, ווערט פארגרעסערט!

אט, הערט זיך ביי אונז אין שטאט, אז ביי דעם און יענעם האט מען צו-גענומען די פראגע-קאנצעסיע, א צווייטע - צוגענומען דעם פאטענט, א דריטע - אפגעוואקט פון דער אובע-פיעטשאפטיג אלס דאקטאר (כלומרשט מיטן מאטיוו, אז דער דאקטאר זאל איבערטראגען זיין וואנהונג הינטער דער שטאט, וואו ס'איז זיין רעיאן אבער... מיר מיינען, אז די סיבה איז א גאנץ א נ ד ע ר ...). א פערטע - אויף א אנדער אויפן דערדריקט. קורץ: דער ארויסשטויסונג - פראצעס פון אלע לעבענס-פאזיציעס קומט פאר אין א האטטיגען טעמפא.

אין וואס טוט מען איצט? שטיין מיט פערלייגטע הענט ווען דער חלף ליגט אויפן האלדז און גאר-נישט טוען?

ניין מיר טארען נישט דערלאזען צו דער פולשטענדיגער רואנירונג פון די יודישע פאלקס-מאסען.

מיר מוזען געפונען א וועג דעם דאזיגן וועג קענען מיר אבער נאר געפונען דעמאלט, ווען אלע פאליטישע און ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס ווע-לען זיך פעראייניגען אויף דעם דאזיגען אפשינט אין איין גרויסען כוח, וואס וועט זיך קענען אנטקייגען שטעלען אס דער כוואליע, אדער לכל-הפחות - רא-טעווען די ארויסגעשטויסענע פון אונ-טערגאנג.

מען מוז איינמאהל פאר אלעמאהל אויף א מינוט כאטש פארגעסען אין די קליינליכע אמביציעס און אוועקזעצען זיך ביי איין טיש, כדי מיט געמיינזא-מע כוחות צו קעמפען געגען דעם גע-פערליכען שונא - קריזיס.

אויפן דאזיגען אפשינט מוז מען גע-פונען איין שפראך. זאלען די ווערטער נישט בלייבען קיין קול-קורה במדבר, נאר זאל מען זיך ערנסט פארטראכטען.

דער דאזיגער רוף פון פאראייניגונג איז דער געבאט פון דער שעה! גבריאל ווייסמאן.

טערקייט קען מען קיין פאזיציעס נישט שאפען.

און דא - וואס ווייטער, אלץ ערגער! ווייל אויב האבען נאך די פארצוויי-פעלטע און דעקלארירטע יודען געקענט זיך ראטעווען אין די פריערדיגע יאהרן דורך עמיגראציע, איז עס איצטער, ווען אלע טויערן זענען אויף זיבען שלעסער פארמאכט - אן אוממעגליכע זאך. אזוי ארום איז דער איינציגער רעטונגס-ברעט - עמיגראציע, ארום וועלכען דער אויסגעשפאגער און ארויסגעשטויסער יוד האט זיך אזוי שטארק אנגעכאפט אין זיין גרויסער גויט - אויך פארשווינדן. איז דעריבער נישט קיין ווונדער, וואס דער דאזיגער דעקלארירטער עלע-מענט האט זיך געווארפען צו די "לופט-פרנסות", ווי: מעקלערס, אגענטען, אינ-קאסטענען א. נ. ו. אבער ביי די אלע "לופט - געשעפטען" און ביי די אלע "דריי-עכצער" האבען זיי זיך אזוי פארדרייט, אז נישט איינמאל איז אויסגעקומען צו שלינגען שפייעכץ... און צו עסען... לופט...

אבער אויך די דערמאנטע "לופט-פרנסות" גליטשען זיך ביסלעכווייז

ענטפער פון העכסטען געריכט וועגען דער רעוויזיע אין פשיטיקער פראצעס

אויף דער ווירטשאפטליכער זיצונג פון העכסטען געריכט איז בעטראכט געווארען די ווענדונג פון בעריהמטען אדוואקאט שומאנסקי וועגען רעוויזירען דעם פראצעס געגען פשיטיקער פראצעס געגען פשיטיקער פערמאשטען שלום לעסקא.

ווי בעוואוסט שטיצט זיך די פאדע-רונג צו רעוויזירען דעם פראצעס אויף א רייה עקספערטעזע, וועלכע שטעלען פעסט, אז די קול, וואס האט דער-הרגיעט דעם פויער וויעשניאק אין יע-נעם טראגישען פשיטיקער פריהמארגען

WYJAZDY do BOLIWI
TURYSTYCZNE do krajów zamorskich
i innych krajów zamorskich
Informacje:
WAGONS - LITS // COOK
Warszawa, Krak. Przedmieście 42.

זינט די לעצטע צעהן יאהר הערען מיר כסדר, אזוי יאהר - איין, יאהר - אויס דאס זעלבע איינטאגנע לידי: דעקלארירטע יודען, פרנסה'לאזע יודען, ווירטשאפטליכע ארויסשטויסונג, עקאנא-מישער חורבן, קאטאסטראפאלע לאגע, קריזיס א. נ. ו. א. נ. ו. ו.

און האט זיך געפיטען דורך די צעהן יאהר? האבען מיר געפרווט לעזען, אדער כאטש אביסל לינדערען די גרויסע טרא-געדיע פון די ווירטשאפטליכע-רואנירעטע יודישע פאלקס-מאסען?

יא... עס זענען געמאכט געווארען פרוווען אבער... ווייט נישט קיין ערנסטע און אורדי נישט - קיין ממשותריקע פארוואקס?

קאמיר גיין כסדר. קורס - כל: פון וועלכע עלעמענטען רעקרוטירען זיך אט די דאזיגע פרנסה-לאזע און דער עיקר - די דעקלאריר-טע יודען?

דאס זענען אין דער ערשטער רייה: גייסטיגע ארבעטער, דיפלאמירטע אינ-טעליגענץ, הענדלערס, קרעמערס, בעלי-מלאכות און אנדערע בארופען, וועלכע זענען נאך נעכטען געווען אנגעשטעלט אין דער קראנקע - קאסע, אין מאגיס-טראט און אין אנדערע ווירטשאפטליכע און קאמונאלע אינסטיטוציעס, מענטשען וועלכע זענען נאך נעכטען געשטאנען אין דער אייגענער קראס, ביים אייגע-נעם טישעל אדער סטראגאן אויפן מארק, ביי די "טישעלעך", אויפן רא-טשעל און אזוי ארום ווי עס איז זיך נאך געקלארעמט ביי זייערע פרנסות. און היינט -

באזייטיגט פון די ווירטשאפטליכע און קאמונאלע-אינסטיטוציעס, די קראס געשלאסען, פון סטראגאן און פון פלאץ פארטריבען צוליב די "אושעס-סוח-רים פון איין זייט און צוליבן נישט האבען פשוט צו באצאלען פארן פא-טענט אדער פאר "פלאצאוו" פון דער צווייטער זייט. און דא - פארבאדען אין חובות ביז איבער די אויערן: פאר שטייערען, פאר דירה-געלד, פאר עסען און פארוואס אלץ נישט?

אט, די דאזיגע ארויסגעשטויסענע פון

עטליכע טרויעריגע בלעטלעך פון א טאג = פון פון א ראדאמער יודישען פליט.

די לעבעדיגע סקעלעטען האבען מיך געפרעגט וואס מיט מיר איז געשעהן, פארוואס מ'האט מיך געברענגט אהער אזוי צעפלוטיגט און אזוי צעשטאכען. זיי האבען גערעדט צו מיר, מיך גע-גלעט, געוויינט און זיך געבעטען א ווארט פון מיר. איך האב אבער נישט געקענט דאס מויל עפענען.

צווישען די ארעסטירטע נאצי-קרבנות האבען זיך געפונען דאקטוירים, גרויסע פראפעסארען, וועלכע האבען פשוט בע-וויזען ווונדער און מיר געמילדערט מיין וועהטאג. ווי אזוי זיי האבען דאס געטוהן, איז ביי מיר פערבליבען א רעטעניש. איך שטעל מיר ביז היינט די פראגע: וואו האבען זיי גענומען אין דער פינסטערער, שמוציגער קא-מער אזעלכע הייל-מיטלען מיך אבצו-ראטעווען?

אבער לאמיר דערווייז דאס אפלאזען און דערצעהלען פון "לעבען" אין די נאצישע קאנצענטראציע-לאגערען. ווען מ'האט זיך אזוי פערנומען מיט מיר און מ'האט שוין געהאט קינס אבגעש-טעלט דעם בלוט-אפפלוס ביי מיר, איז נעווארען אין דרויסען די אמת'ע בחלה. מ'האט געברענגט פרישע קרבנות אין די טויענטער. זייערע ילדות, זייערע געוויינען, זייערע געשרייען האבען הימלען געשפאלטען. צווישען די נייע פרישע פארטיסעס, האט מען געזעהן יונגע קינדער פון 18 און 19 יאהר.

(פארטעצונג קומט)

פען, האבען זיך שעה'ן לאנג געהאלטען ביי די קעפ, וועלכע זענען ביי זיי אויפ-געלאפען מיט הויכע בייצען. איך בין געלעגען מעהר טויט ווי לעבעדיג און היידער פערלירען דאס בעוואוסטזיין, די ארעסטאנטען האבען מיך געראטע-וועט, זיי האבען פון זיך ארגאגעריסען שטיקער העמדרע, איינגעטונקען אין וואסער און מיר צוגעלעגט צו די בלו-טיגע ווונדען.

איך האב געברענט פון היץ, ווען מ'האט מיך צוריקגעברענגט צום בע-וואוסטזיין. פון מיינע אפענע ווונדען האט געטריפט בלוט. איך האב יאמער-ליך געקערעכט פון וועהטאג און גע-האט פרעטענזיעס צו די מענשען, פאר-וואס זיי האבען מיך דערמונטערט, צו וואס האבען זיי דאס געטוהן, צי וואלט געשלאפען, אויף אייביג איינגעשלאפען? די מענשען, מיינע ברידער פון איין צרה, האבען אבער געמיינט, אז זיי טהוען מיר דערמיט א טובה, ווייל זיי מאכען מיך צוריק לעבעדיג. ווען איך האב געזעענט די אויגען האב איך געזעהן ארום מיר שטעהן נישט קיין מענשען נאר סקעלעטען. איינגעפאלענע און אויסגעלאשענע פנימער, אויגען פול שרעק. זייערע בליקען זענען געווען פערשטאט און אויסגעדריקט אזוי פיעל פייין און ביטערע פערצווייפלונג, אז טראץ מיינע אייגענע יסורים, האט מיין הארץ שיער נישט געפאלצט פון רחמנות אויף די דאזיגע אומגליקליכע מענשען.

דערפיהלט די יסורים פון מיינע וואונ-דען. די גאנצע וועג ש מיינע איז געווען אויף מיר נאס - פון בלוט. די שטורמיסטען האבען מיך געהייסען אויפ-שטעלען. איך האב געפרובט זיך אויפ-הויבען און נישט געקענט ריהרען מיט קיין אבר. אמילו רעדען האב איך נישט געקענט. כ'האב בלויז געהאלטען אפען די אויגען און געקוקט אויף די אינ-קוויטארען, אויף די שרים בצורת-אדם.

די שטורמיסטען האבען, ווייזט אויס, איינגעזעהן, אז זיי האבען מיך גוט צורעכט געמאכט, אזוי, אז איך קען ווירקליך זיך נישט בעוועגען און זיי האבען מיר, פערגרינגערט: מ'האט מיך א נעם געטוהן, ווי איך וואלט געווען א גע'פגריט פערד, ווער ביי די פיס, ווער ביים קאפ און ווער ביי די הענד און אזוי מיך געצויגען און געשלעפט, אז פון יסורים און וועהטאג, איז מיר די נשמה שיער נישט אויסגעגאנגען. ווען זיי דערשיסען מיך, וואלטען זיי געטוהן א בארעמהארציגע זאך.

זיי האבען מיך געטראגען א שטיק וועג'ס ביז זיי האבען מיך אריינגעשלי-דערט, ממש אריינגעווארפען ערגיץ אין א קאמער, איך בין געפאלען אויף מענ-שע'נס קעפ און פון זיי אויף דער ערד מיט אונז אימפעט, מיט אונז זאמאך, אז די גאנצע כאלופע האט א היילעך-גע-טהון. די מענשען - מסתמא אזעלכע קרבנות ווי איך - אויף וועלכע די שטורמיסטען האבען מיך אריינגעוואר-

קרבנות. אונטער אומשולדיגע ווערטער בעהאלט מען דעם טייערע אלץ. קאנצענטראציע-לאגער - א'אומשול-דיג ווארט. ס'האט געברויכט הייסען שחט-הויה, א קיי'לער-הויה, א יאטקע, וואו מען שינדט מענשליכע לייבער, וואו מען פערפייניגט דורך פערשידענע מיתות-משונות מענשליכע גופים. אויב ס'איז דא אויף יענער וועלט א גיהנום, קען איך מיר נישט פארשטעלען, אז ס'איז נאך דא אנדערער גיהנום חוץ דא אין קאנצענטראציע-לאגער.

איך האב שוין פריהער געשריבען, אז ווען מ'האט מיך געברענגט אין קאנצענטראציע-לאגער בין איך געווען אינגאנצען בעוואוסטלאז. כ'האב זיך בלויז דערווען ליגען אויף א וויסט פעלד, וואס איז געווען ארימגעצוימט מיט שטעכעדיגע דראטה אפער אויף 20 מעטער די הויך. דאס איז געווען א גרויסער פלאץ וואו ס'זענען געשטאנען נידעריגע היינלעך, וואס האבען געמאכט דעם איינדרוק ווי ביי אונז די פויער-שע כאלופעס, פון די פענסטער האבען ארויסגעקוקט בלאסע, איבערגעשראקענע פנימער, וואס האבען געקוקט אויף מיר מיט בעדויערונג און צידיא געטראכט: נאך א קרבן.

איך בין געלעגען אויף דער ערד און ביסלעכווייז געקומען צו זיך, ווי מען ערוואכט נאך נאקאז, איך בין געווען ער'חלש'ט, נאך די אכזריות'דיגע קלעפ, וואס כ'האב געקומען פארהערדיג אין דער קארעטקע. איך האב ערשט רעכט

אז מ'האט מיך געברענגט אין קאנ-צענטראציע-לאגער - דאס האב איך קלאר געזעהן. איך האב נאר נישט גע-וויסט ווי דער קאנצענטראציע-לאגער הייסט. דאס בין איך ערשט שפעטער געוואהר געווארען.

דאס ווארט קאנצענטראציע-לאגער איז א'אומשולדיג, נאטורליך ווארט. א ווארט, וואס ווארפט נישט אן קיין שום שרעק. דאס ווארט קאנצענטראציע-לאגער בע-דייט אייגענטלעך א צונויפטרעף פון א סך מענשען, וועלכע ווערען איזאלירט פון דער געזעלשאפט און פאלן ארונטער אונ-טער א זארגפולטער שמייה, זאל זיין א שטרענגע שמירה, א הארטע דיס-ציפלין, אבער מעהר נישט. עלעזיי א שווערע-תפיסה. יא, אונז פארשעלונג רופט ארויס דער בעגריף קאנצענטרא-ציע-לאגער ביי אונזערענע מענשען. אזוי טראכטען זיך פשוט'ע אונערפאה-רענע מענשען, וואס האבען נאך אזעל-כעם נישט מיטגעמאכט.

די מענשען שטעהען העכער ווי אג-דערע חיות און בהמות דערמיט, וואס זיי האבען א שפראך, וואס זיי קענען רעדען און זיי קענען זיך אויסדריקען און ארויסברענגען מיטן מויל זייערע געדאנקען, זייערע סראכטענישען א.נ.ו. די שפראך איז א מאהל געווען א ברכה פאר'ן מענש, אבער היינט איז עס א קללה, ווייל די מענשען בעהאלטען אונטער די שטע, איידעלע ווערטער די נידע-רטע-זיגסטע כונות. די מענשליכע שפראך איז געווארן א געץ פון פאנגען

מאיר הערץ

ר' יוחנן דער רויפער = קעניג.

א פאקיס - מעשה'לע

תיכף בעקומען דאסזעלבע געשטאלט, וואס ר' יוחנן, נישט צו דערקענען אויף א האר, ר' יוחנן האט גוט גע-וואלט אלע בעהעלטענישען און אלע סודות'דיגע ארויסגענג פונם רויבער-פאלאץ. איז ער מיט זיין חייב ענטלעך פון דער שפאלער זידע איז דער-ווייף אריין אין קרוין-זאהל, געזעצט זיך אויפ'ן טראָן און די רויבער הא-בען איהם נישט געקאנט דערקענען.

און אז דער שפאלער זידע האט משער געווען, אז ר' יוחנן מיט'ן חייב זענען שוין אַנגעלאָפּען אַ מהלך ווייט און זענען אַרויף אויף אַ ישוב, איז פליצלינג אין פאלאץ פּינסטער געוואָרען. אלע ליכט האָבען זיך פערלאָשען און ס'איז געוואָרען שטאַק-חושך. זענען די רויבער זעהר צעמישט געוואָרען. דער שפאלער זידע איז צו צום פערזיגלעטן אוצר, אַרויסגענומען פון דאָרט דאָס קעסטלע צירונג, גלייך דערנאָך פער-שוואַנדען געוואָרען און נאָך דערפֿאָגט ר' יוחנן מיט'ן חייב.

אז אלע זענען בשלום אַהיימגעקומען, האָט ר' יוחנן געמאַכט אַ גרויסע סעודה און דער שפאלער זידע האָט ענטפּלעקט אַ גרויסען סוד, אז די ברייאַנטען, וואָס ר' יוחנן האָט אַיינגעקויפט אויפ'ן דאָנאָנער יריד זענען גערויבט געוואָ-רען פון אַ סך יודישע כלות, וואָס זיי-ער צירונג איז פער'משכונ'ט געוואָרען ביי אַ גרויסען עושר. האָבען אויף די צוגערויבטע ברייאַנטען די אומגליק-ליכע אַרימע כלות פיעל טרעהערען פער-גאַסען און געשטאַלעטען דעם, וואָס וועט זיי האָבען, אז ער זאָל אַריינפאלען צו די זעלבע רויבער, וואָס האָבען די ברייאַנטען צוגערויבט.

דער שפאלער זידע האָט דעריבער געהייסען, אז ר' יוחנן זאָל די געקויפטע ברייאַנטען פערטיילען צווישען אַרימע יודישע כלות, ווייל דערפֿאַר האָט ער אויסגע'פועלט אין הימל, אז ער זאָל נישט ווערען.

האָט ר' יוחנן געפאלגט און איז בשכר זה נאָך מעהר נתעשר געוואָרען און האָט געלעבט אין גרויס נחת ביז קינד'ס-קינד'ס-קינדער, געניסענדיג פון די ברכות פון דעם שפאלער זידען.

מאָן איז ערגיץ פערפאלען געוואָרען. בין איך איהם געגאנגען זוכען איבער דער וועלט און האָב דאָ פערבליאָנדזשעט. על-כן בעט איך, זיי זיך מרחם, גרוי-סער הערשער, און בעפעהל דייע אונ-טערטעניגע קנעכט מיך צוריק אַבצושטע-לען אַהיים צו מיינע פערלאָזענע, עלענ-דע קינדערלעך, איך בין פון דעם און דעם שמעטעל.

דערהערענדיג זעלכע רייד, איז דער קעניג בלאָס געוואָרען ווי די וואַנד. ער האָט זיך גוט אַיינגעקוקט אין דער פרויס פנים און האָט דערקענט סיי לויט'ן פנים, סיי לויט דעם קול - זיין אייגען חייב. איז ער אויפגעציערט געוואָרען. נאָר אזוי ווי ער איז געווען אַ גרויסער חכם, האָט ער זיך אַיינגעהאַלטען מיט כל הכחות, געפאלען אויף אַנאָמזאָה און זיך אַנגערופען: - „הער אויס, פרוי! נאָך וואָס טויר דיר אַהיימזוגעהן און זיין דאָרט אומגליקליך? בעסער פערבלייב דאָ ביי אונז אין פאלאץ און זיי מיין פרוי, קובל כ'וועל דיר ווייזען אונזערע אונזעהליכע אצרות...“

דערביי איז דער קעניג אַראָפּגעשפּרוג-גען פון זיין הויכען טראָן, געכאַפּט אונטער'ן אַרעם די פרוי און זי אַיינגע-פיהרט אין אַ צווייטען הערליכען צימער.

קייער האָט נישט געוואָגט אַריינצו-געהן אַהין, און דאָרט האָט זיך ר' יו-חנן געגעבען צו דערקענען זיין פרוי ביידע זענען זיך אין די אַרעמ'ס גע-פאלען און האָבען שטיל געוויינט.

פליצלינג איז אויסגעוואָקסען דאָס געשטאַלט פון שפאלער זידען און ער האָט אזוי געזאָגט צו זיי:

„שרעקט אייך נישט! איך בין דער שפאלער זידע. דו, יוחנן, גיב מיר דייע קעניגליכע קליידער. איך וועל אַר יי צו די רויבער און דו מיט דיין חייב אַנטלויפט דורך דעם און דעם חלע. גלייך מיט'ן פנים פאַר-אויס. נישט רעכטס, נישט לינקס וועט איהר געפינען דעם וועג און טרעפן אַהיים! -“

ר' יוחנן מיט'ן חייב זענען נבהל ונשתומם געוואָרען, זעהענדיג פאַר זיך דעם שפאלער זידען, וועלכער האָט

גורל פון איהרע קליינע קינדער, וועל-כע וועלען בלייבען אָהן אַ מאַמע. האָט איהר געוויין זיך דערהערט איבערן וואַלד, האָבען עס דערהערט פון דער הייטען די רויבער. זענען זיי אַרויס און זי געפאָנגען און אוועקגעפיהרט אין זייערע היימען. דאָרט האָבען זיי ערשט רעכט דערוועהן די הערליכע שענקייט פון דער געפאָנגענער פרוי, און זיי האָ-בען זיך שטאַרק דערפּרעהט, ווייל אין דערוועלכער נאכט האָט מען דאָרט געקרוינט אַ קעניג איבער די רויבער.

איז ביי זיי בעשטימט געוואָרען די דאָ-זיגע שענע פרוי צו געבען דעם ניי-קרוינטען קעניג פאַר אַ מתנה און זי מאַכען פאַר זיין חייב.

אַט צו דערדאָניגער רויבער-באָנדע איז דאָס טאַקע ר' יוחנן אַריינפאלען. אַפּזייענדיג דאָרט לאָנגע יאָהרען האָט ר' יוחנן געזעהן, אז ער איז פערפאַ-לען. האָט ער זיך אונטערגעגעבען און אזוי ווי ער איז געווען אַ גרויסער חכם, האָט ער מיט זיינע קלוגע עצות די רויבער ממש ענטציקט און האָבען אים שטאַרק געעהרט פאַר זיין חכמה, וואָס האָט זיי פון אלע נויטען אַרויסגעהאַלפּן און זיי האָבען איהם פאַר זייער קעניג געמאַכט.

דער אונטערערדישער פאלאץ, וואו מ'האָט דעם קעניג געקרוינט, איז אויס-געציהרט געוואָרען מיט דער גרעסטער פראכט. בלייב - לאָמפּען געפאַסט מיט ברייאַנטען, וואָס זענען אַרויסגערויבט געוואָרען פון אלע קעניגליכע הויפּען האָבען געזאָסען שטראָמען ליכט. אלע רויבער זענען געווען געקליידט אין די שענסטע ריטערליכע מלבושים, מיט בליאָסענדיגע שווערדען בעהאַנגען.

אונטער אַ גינגאַלדענער חופּה אויף אַ בורשטינ'ן זיבערנעם טראָן איז גע-זעסען דער קעניג מיט אַ ברייאַנטען געפאַסטער גאַלדענער קרוין אויפן קאָפּ אַרומגערינגעלט מיט אַ פּרעכטיג-אויס-געפּוצטער רויבער - גוואַרדיע, וועלכע איז געשטאַנען אין עהרפּורכט און גע-וואָרט אויפן קעניג'ס בעפעהלען.

אַ מנהג איז געווען ביי די רויבער, אַז איטליך מאַל, ווען זיי האָבען גע-קרוינט אַ נייעם קעניג, האָט ער אַרויס-געלאָזט אַ מאָניפעסט און די געפאַנגע-נע האָבען זיך געקאַנט עפעס אויסבעטן. דאָס מאַהל האָט דער יודישער רוי-

בער-קעניג אויך אויסגערופען בעפעה-לעריש:

„ווער פון די געפאַנגענע עס פער-לאָנגט עפעס, - דער זאָל זיך ווענדען צי מיר! -“

איז געוואָרען אַ גרויס געדראַנג פון הונדערטער געפאַנגענע וואָס האָבען זיך געשטופּט צום טראָן.

צווישען אלע האָט זיך אויך ציטערנדיג צוגעשטאַרט צום טראָן די אומגליקליכע פערבליאָנדזשעטע פרוי און האָט אַנגע-הויבען אין אַ גרויס געוויין:

„אָרני מלך, איך בין אַ יודישע פרוי, אַ היסטע, פערלאָזענע עגונה, מיין

פונקט געווען פרייטאָג שפעט פאַרנאכט, האָט ער זיך געמוזט אַבשטעלען און האָט דאָרט שבת געהאַלטען.

צווישען די, וואָס זענען געגאַנגען צום שפאלער זידען אויסגיסען זייערע ביטערע הערצער, איז אויך געווען רחל'ע, די יונגע עגונה פון ר' יוחנן. זי האָט שטאַרק געוויינט פאַר'ן שפאַ-לער זידען און דערצעהלט פון איהר אומגליק.

האָט דער שפאלער זידע זיך צע-שמיכעלט, גענומען אַ פּוילע קווארט מיט וואַסער, צוגערופען די יונגע אשה, גע-הייסען איהר דאָרט אַריינקוקען און געפרעגט: וואָס זעהסטו דאָרט?

- מענשען זעה איך, - האָט זי געענטפערט ציטערנדיג.

- וואָס זעהסטו נאָך? האָט דער שפאלער ווייטער געפרעגט.

- אַ גרויסען יאָרד מיט אַסך ביי-לעך, - האָט די אשה גערעדט.

- קוק בעסער, - האָט דער שפאַ-לער זידע געהייסען.

די אשה האָט טיפער אַריינגעקוקט אין קלאָרען וואַסער, אַריין און זי האָט געזעהן, ווי ביי אַ גרויסען יובעליר-טיש אין איינעם פון די יאָרד-ביידלעך שטעהט איהר מאָן און בעקוקט די אויסגעלעגטע צירונגען. האָט זי האָסטג און מיט שרעק אַ געשרי געטון „היילי-גער צדיק, איך זעה דאָרט מיין מאָן“ און זי האָט אינגאַנצען געצאָפּעלט פאַר פרייד און איבערראָשונג.

דער שפאלער זידע האָט זי בער-היגט, איהר מבטיח געווען, אז ר' יוחנן, איהר מאָן, לעבט און האָט געהייסען דער אשה זיך לאָזען איבער ווייטע מדינות, איבער פערוואָרפענע ווייטע סטעפּעס, אויפובען דעם מאָן. און ער האָט איהר געגעבען זיין ברכה, אז זי וועט איהם זיכער געפונען.

האָט די אומגליקליכע פערלאָזענע פרוי געוויינט: הייליגער צדיק! איך, א שוואַכע אשה, זאָל מיך לאָזען איבער ווייטע, ווילדע מדבריות? איך האָב מורא

- האָב נישט קיין מורא! איך וועל אומעטום מיט דיר זיין און העלפען דיר דיין מאָן צו געפינען! האָב נישט קיין פחדו איך בין גוור אויף די אלע משהי-תים, זיי זאָלען איבער דיר קיין שליטא נישט האָבען!

האָט דער שפאלער זידע געשטאַרקט די אישה, און זי האָט איהם טאַקע געהאַכט און נאָך אין דערוועלכער וואָך איבערגעלאָזט איהרע קליינע קינדער, מיטגענומען בלויז אַ טאַרבע און זיך אַוועקגעלאָזט אין ווייטען חלע, גלויב-בענדיג אין שפאלער זידע'ס הייליגע רייד.

איז זי געגאַנגען יאָהר-אייין, יאָהר-אויס, ביז זי האָט איינגעהאַל פערבליאָ-דזשעט אין אַ גרויסען טיפען וואַלד. דאָס קראַקעריי פון קראַהען האָט אויף איהר אַנאָימה אַנגעוואָרפען, האָט זי זיך שטאַרק פונדערגעוויינט אויפן

ר' יוחנן דער ברייאַנטען - סוחר איז איינמאָל, אַהיימפּהערענדיג אין זיין שטעטלע אַריין פונם גרויסען דאָנאָ-גער יאָרד, בעפאלען געוואָרען אויפן חלע פון אַ מחנה גולנים, וועלכע האָבן געוואוסט, אז ער פיהרט מיט זיך טיי-ערע חפצים און אבנים טובות. ר' יוחנן איז געווען זעהר רייך, איז ער געפאָהרען אויף זיין אייגענער קאַטש און זיין קוטשער האָט אַנגעטריי-בען מיט די פערד.

אז ער איז שוין געווען טיף פער-פאָהרען איינעם פערפלאָנטערטען חילד-בעוואַקסענעם וואַלד, האָבען פליצלינג די בוימער זיך אַ טרייסעל-געטהון און אַ שטאַרקער גערויש פון בלעטער האָט דורכגעשניטען די וואַלד-שטילקייט.

אין דער געדיכטער פינסטערניש האָט עפעס אַ בליאָסק געטהון און דונ-קעלע פיגורען האָבען זיך דערנעהן-טערט צו ר' יוחנן'ס קאַטש מיט אַ חילד געשריי: „שטעה! שטעה!“

דאָס וועגן געווען די בעהאַלטענע גולנים, וועלכע אַרומגערינגעלט ר' יוחנן'ס מיט מעסערס, האָבען איהם אַראָפּגענומען אַ ציטערדיגען פון קאַטש, איהם אויסגעטהון נאָקעט און געזוכט אין אלע ווינע מלבושים, אין דער קאַטש, ביז זיי האָבען ענדליך געפונען דאָס קעסטלע מיט צירונג.

אז זיי זענען שוין פערטיג געוואָרען מיט אלעם - איז געוואָרען ביי די גולנים אַ פראַגע, וואָס מען טהוט מיט ר' יוחנן און מיט זיין קוטשער. לאָזען זיי לעבען איז דאָך אַ סכנה פאַר די גולנים, זיי קאָנען דאָך זיי אויסגעבען און מאַקען זיי כאָפּען; דערויף איז קיין איינער פון די רויבער נישט בעשטא-נען. האָבען זיי נאָך אַ ישוב-הודעת געפּסק'עט, אז מען זאָל זיי אומברענגן.

איז ר' יוחנן אויסגעבראַכען אין אַ יאָמערליך געוויין, געפאלען צו די פיס פון די גולנים און מיט הייסע טרעהערען זיך געבעטען ביי זיי, זיי זאָלען איהם לאָזען לעבען צוליב זיין פרוי און קליי-נע קינדער.

ר' יוחנן האָט געהאַט אַ הדרת-פנים און אויף זיין געזיכט געווען אויס-געגאַסען עהרליכקייט און תמימות. האָט ער מיט זיין געוויין דערוועקט אין די רויבערישע הערצער אַ רחמנות-געפיהל. זענען די גולנים געבליבען אין גרויס פערלעגענהייט און נישט געוואוסט, וואָס צו טהון.

האָבען זיי זיך בעראַטען און גע-מאַכט אַנאָסיפה אין וואַלד. דער ראש פון די רויבער האָט פעראַרדענט זיי צו לאָזען לעבען, אָבער מיט'ן תנאי, אז מען זאָל זיי מיטנעמען מיט זיך אין די הייסע וועלדער.

און די רויבער זענען באַלד אַוועק אויף דער קאַטש צוזאמען מיט ר' יוחנן און זיין קוטשער אין דער הייטער הייסע.

די דאָזיגע רויבער זענען געווען פון הייסע לענדער, אין חילדע מדבריות זענען געווען צעוואָרפען זייערע נעסטען. זייערע ווילדע היימען האָבען זיך גע-פונען אין טיפע היילען.

זענען אַוועק טעג מיט וואַכען און דאָ - נישט מ'זעהט און נישט מ'הערט פון ר' יוחנן, ווי ער וואַלט אין וואַסער אַריין.

ר' יוחנן האָט מיט זיך געהאַט זיין גאַנץ פערמעגען. איז זיין הויז-געזונד אויסגעקומען צו זיידען הונגער און נויט און צו מענשענס גאַב אַנצוקומען.

נישט לאָנג נאָך איז ר' יוחנן'ס הויז געווען אַפּען פאַר אַרימעלייט וואָס האָ-בען דאָרט געזאַסען פון כל-טוב און איצט איז דאָס אַלץ צעשטערט געוואָרען און די יונגע רייכע פרוי מיט די קינדער האָבען געמוזט די הענד אויס-שטרעקען און בעטלען.

זענען יאָהרען געלאָפּען. ר' יוחנן'ס יונגע פרוי איז געזעסען אַ טרויעריגע עגונה מיט איהרע לעבעדיגע יונגע יתומים און בעוויינט איהר ביטערען גורל.

איינמאָל איז דורכ'ן שטעטלע דירכ-געפאָהרען דער שפאלער זידע. ס'איז

פון דער סדרה - שמות. פון פ. נושאצקי

יוסף, האָט מיט זיין חכמה אַפּגעראַטע-וועט דאָס גאַנצע לאַנד פון אַ הונגער נויט, אָבער אויף אַ נייעם פרעה שיקט זיך אַזעלכעס יאָ, דער ערשטער פרעה איז חירקליך געווען אַ אהב ישראל, און דער צווייטער - אַ שונא ישראל.

דער צווייטער מאן דאָמער האָלט, אז דאָס איז טאַקע געווען דער זעלבעד פרעה פון יוסף'ס צייטען, נאָר דאָס גוט'ס, וואָס ער האָט פריהער געטהון מיט די בני ישראל איז נישט געווען מחמת זיין גוטסקייט, נאָר טאַקע מחמת רשעות: ער איז אויסגען געווען יודען זאָלען זיך אַסימילירען מיט די מצריים; אז יודען זאָלען אָפּטרעטען פונם דרך היהדות און צו דעם צוועק האָט ער זיי געגעבען אלע פרייהייט. זעהענדיג אָבער, אז דער מיטעל האָט קלאַפּ גע-חירקט, האָט ער זיך גענומען צו אַ פערקעהרטער מעטאָדע: צו פער-ניכטען זיי דורך צרות און נגישות. אַלזאָ - דער אַלטער פרעה מיט נייע גזירות, און גערעכענט האָט ער, אז צוליב די גזירות וועט סוף כל סוף מילאוס ווערען זייער דת היהדות און וועלען זיך אויסמישען מיט זיין פאלץ - מיט די מצריים.

יא, צייטען בייטען זיך און מיט זיי צוזאַמען אויך די בעריפען פון מאַנכע ווערטער, וועלכע פערלירען מיט דער צייט זייער בעדייטונג. אַט למשל דער בעגריף אין נאָמען „סטודענט!“ איך געדענק אין מיינע קינדער יאָהרען, האָט דער טיטול „סטודענט“ געהאַט דעם זיבעטען חן; ער האָט אַרויסגע-רופען ענטציקונג און גרויס אכטונג. אויף אַ סטודענט האָט מען געקוקט ווי אויף אַ העכערען מענש, ווי מען דריקט אויס אין העברעאיש: „אדם המעלה“. וואָרום אַ קלייניגקייט עפעס אַ מענש גיט אַוועק זיין לעבען, - זיין יוגענד

יוקם מלך חדש על מצרים.

רש"י זאָגט: „חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזירותיו“. פּרעגט זיך: וואָס איז דער אונטערשיד. וואָס איז מיר די נפקה-מינה, צי דאָס איז געווען אַנאָלטע מכה, צי אַ נייע מכה, אָב עס האָט שמערצליך ווי געטהון?

נאָר דער מאן-דאָמער, וואָס זאָגט חדש ממש, איז אין דער מיינונג, אז עס איז אונגעגלייך דאָס דער אַלטער פרעה זאָל האָבען פערגעסען דאָס גוט'ס וואָס יודען האָבען אויפגעטון אין מצרים, איבער-הויפט - דאָס וואָס אַ יודיש קינד,

און רייסט דאָס העמר אַראָפּ פון בוים און האַלט זיך אויף די פיסלעך קוים. און די צוקרוקע נעמט מישען אַ גלעזעל טהיי זיך אויף די טישען, וואָס דער לעצטער שטראַהל געשטעלט אויף אַ גרעזעל אויפ'ן פעלד.

און דער קוקו מיט'ן גלעקעל נאָרט די פליגען אַריין אין זעקעל וואָס זי האָט זיך אויסגענייט פון די ווייסע פעדים זייד.

און דאָס קאָנאָריקעל געל געזעגענט זיך שוין מיט'ן מעהל, געזעגענט זיך שוין מיט'ן הירוש און פון סעזעל מיט דער קירש.

און די נאָכטיגאַל די קליינע אלע פאַרנאָכט הויבט אָן צו וויינען; אלע פאַרנאָכט הויבט אָן צו טרויערען שוין נישט לאָנג וועט ס'גליק געדויערען.

נאָר סקאַווראַניקל דער גרויער בעזונגען טהוט דאָס זאָטע יאָהר בעזונגען נעמט די שיינע צייט און שליהם פון אונז אַוועק מיט פרייז.

י. פ. שריימאן דער פיקר האט געטון א שיכור...

די פּשעפּירעטשקע, די פּשעפּירעטשקע האָט אויפגעגעסען די גאַנצע רעטשקע; האָט אויסגעטרינקען דעם גאַנצען טייך און זי פליהט אַוועק צו גלייך.

די באַטשאַניכע, די באַטשאַניכע קליידט זיך אָן ווי אַ מניכע, ציהט פון טייך אַרויס די פיש און קלאָקערט צו: איך נישט... איך נישט...

און די טשאַפּליע אויפ'ן הויקער מיט אַ ראָק איז געוואָרען עוקר און ער טראָגט איהם אַוועק ווי דער הימל האָט אָן עק.

און דאָס שוועלבעל די קאָקעטקע קוקט זיך צו ווי ס'פליהט די בעקעק און ס'געהט אויף דאָס קאָזאָקעל וויינט זי הויך: פיי, פיי, פיי...

און די רויטע רויזע גילען שטעלען זיך אין ווייך אויף מילען און מאַכען אָן אַ טאַראַראַם: דערווייל בין איך נאָך דאָ מאַדאַם.

און דער פיקער, אוי דער פיקער פאַר אלע צייטען געטהון אַ שיכור

וואס איז מיט געפֿעלס קראנקהייט

הָאָט זיך אַרומגעדרעהט א יונגער-
מאַן איבער די ראַדאָמער גאַסען און
געקנייטשט דעם שטערן; וואָס טון צו
וואָס נעמט מען זיך? בין איך געווען
אין „סומך-נופֿלים“ — האָט דער פּאָט-
טען געפֿלאָצט, האָב איך אָנגעפֿיהרט
מיט „ביקור-חולים“ — איז עס אויך
אונטערגעגאַנגען; בין איך געווען אַ
מאַכער אין „מנהג-אבֿלים“ — האָט מען
מיר אויך בעזייטיגט, מיט אַין וואָרט:
פֿון אַלעס האָט זיך אויסגעפֿאַרנט
א בויִדעס. איז וואָס זשע טוט מען
איצט? זאָל איך ווערען א בעל־פֿערז? —
דארף מען דאָך קענען עברֿי, זאָל איך
ווערן אַ דאָקטאָר? — בין איך דאָך
נישט געגאַנגען אין די קלאַסעס; זאָל
איך ווערען א בעל־מלאַכה? — איז ער-
שטענס בין איך שוין נישט אַזוי יונג
און צווייטענס — ווי פּאָסט דאָס פּאַר
א זון פֿון אַ הויז־אייגענטימער? און אַזוי
ברעכענדיק זיך דעם מוח, האָט ער
זיך פֿעלצלינג צושטייכערט און אַ קנאַק
געטון מיטן פינגער: אַוואָ, כִּ״האָב גע-
פּאַקט, ס׳איז דאָן איך ווער רעדאָקטאָר!
איז ער בליץ־שנעל אהיים מיט דער
בשורה צו זיין מאַמעש, פּאַר וועלכע

הומאר

פערגלייכענישע

אזוי שווער זאל זיין היטלערין צו טהון א רעה, ווי שווער ס'איז היינט צו צו בעקומען א הלחאה.

אזוי לייכט זאל דיר זיין צו דרייען דיין מסחר - ראד, ווי לייכט ענגלאנד פירט די וועלט-דיפלאמאטען אין באד.

א ביטערע טללה

צווישען פאליטיקער גייט ארום לעצט-טענס א קללה:

— זאלסט געפינען אזא טעם אין עסען, וואס פאר א טעם עס וואלט דער היינטיגער שלום.

ראדאמער גליקען טר האט געהאט מזל

— כ'האב געהערט, אז מ'האט אייך נעכטען שיינ חתונה-געמאכט. גנבים האבען זיך אריינגעקומען אין אייער נעשעפט און צוגענומען די גאנצע סחורה. איהר האט געהאט א גרויסען שאדען?

— יא, אבער איהר ווייסט דאך ווי מען זאגט: ביי יעדען אומגליק איז דא א גליק. ווען זיי כאפען זיך אריין מיט איין טאג פרייהער, וואלט איך געהאט א פיל גרעסערען שאדען.

— ווי אזוי?

— ווייל גראד נעכטען האב איך רע-דוצירט די פרייען אויף די סחורה מיט 20 פראצענט.

אן עוולה בנאמנות

אויף ווערמאסן גאט טרעפן זיך צוויי בעקאנטע, זאגט איינער:

— וואס זאגסטו נישט צו מענדלעך איך גיי צו איהם בארגען 10 זאלאטס אויף עטליכע טעג, וויל ער מיר נישט בארגען, אזא פאסקודינאק!

— שא... שא... ברען נישט אזוי. זיי דין נישט מטיח, איך בין נישט קיין קלענערער פאסקודינאק פון מען-דלען.

נישט פאר אים קיין אירעם

מיר האבען אונטערגעהערט א גע-שפרעך צווישען א מחותן מיט דער טאכטערס צוקונפטיגען חתן:

— דער מחותן דארף וויסען, אז איך טרען נישט קיין ברענגען.

— הא!

— כ'וויכער נישט קיין פאפיראסען! — הא!

— כ'שפיל נישט אין קארטען! — נו, נו!

— די אונטערשטען בין איך אין דער היים, כ'גיי נישט אויף קיין דאנסניגס, — הם...

— כ'פארברענג נישט מיט קיין פרויען! — אויב!

— נו, זענט איהר מסכים אויפן שיי-דוך?

— גיין קיינמאל נישט! — פארוואס?

— ווייל איך וויל נישט, אז מיין זיידע זאל מיר אייביג ברענגען מיין איידעם פאר א ביישפיל!

ער גייט ווינשען

מאנטאג, דעם 2-טען יאנואר טרעפן זיך אויף דער רחיינסקא גאס צוויי סוחרים, פרעגט איינער:

— וואו גייט איהר דא אזוי פרייה?

— כ'גיי אין אוואשענד אריין ווינשען א גוט יאהר.

— העז ווי פאלט איהר דאס אויס?

— פארוואס נישט? זיי געדענקען אין מיר אזוי א גאנץ יאהר. טאג פארוואס זאל איך נישט אפדינען?

■■■■■

ערשטע רשימה פון די וועלכע האבען נישט דערפילט זייער חוב לגבי די יודישע פליטים פון דייטשלאנד

אין קומענדיגען נומער וועלען ווערן פארעפנטליכט די איבעריגע נעמען. כדי צו אילוסטרירען די נאך דויערנדיגע דרינגליכקייט פון דער הילף פאר די פליטים, לייגען מיר דא ביי א בריוו, וואס איז געשיקט געווארען דורך א גרופע ראדאמער פליטים אין זאגשין צו דער ראדאמער קהלה.

משה גאלדפארב (גראדזקע 1). יונה גאלדמאן (מלעטשנא 46). יחזקאל בלימאן (נייע וועלט 66). משה צוקער (מלעטשנא 25). טוביה פינקעלשטיין (וואלע 25). בנימין פרידמאן (וואלע 35). חיים גלאטט (טראווגוטא 52). קיסטענבערג שמואל (פילטודסקי 6) דאס איז די ערשטע רשימה.

היינט, טראץ פילמאליגע אויפפארערונג-גען און אינטערווענצען זייער מאראלי-שען חוב לגבי די פארפאלגטע און געפייניגטע ברידער פון דייטשלאנד - נישט ערפילט. צווישען אנדערע גע-פינען זיך פאלגענדע פערזאנען:

בנימין רייך, משה בירענבוים (רעיא 25), חנה ראזענאוואלד (מאלטשעווסקי 6)

דער פליטים-קאמיטעט איז מודיע, אז די יודישע באפעלקערונג אין רא-דאס האט ביז היינט צום גרעסטען טייל איהר חוב לגבי די יוד. פליטים פון דייטשלאנד ערפילט.

ווער אינגאנצען און ווער טיילווייז. אבער ליידער געפינט זיך נאך אין ראדאס א געוויסע צאהל זייער פאר-מעגליכע יודען, וועלכע האבען ביז

בריעף פון זבאנזשיין צו דער ראדאמער קהלה

ג' הילף אומקערען. מיר האפען, אז איהר ברידער און שוועסטער וועט אונז אין דער גרויסער עת צרה נישט פערלאזען און צייכענען זיך מיט דאנק און בעסטע גרויסען יוסף מאנדעלבוים ברוך ניימאן אין פאמיליע

בעשרייבליכער גויט די פון האמבורג ארויסגעטריבענע פאמיליע ברוך ניימאן מיט 3 קליינע קינדערלעך. דעריבער, ליבע פריינד, קומט אונז מיט הילף אין אונזער גרויסער גויט. מיר פערלאנגען נישט קיין שום נדבה, נאך א הלאה, וועלכע מיר וועלען מיט

יעצט זיצען מיר דא, ליידען דוחק, און ריכטיגער דערנעהונג. ווייל די בעשפייזונג פונם קאמיטעט איז גאר קנאפ. פון ערשטען טאג אן ליידען מיר גרויסע גויט, און יעטועדע מיטלען צו קויפען פאר זיך דאס נויטווענדיגסטע צום לעבען. אזוי לעבט דא אין אומ-

זייט דעם גירוש אים דייטשלאנד פערברענגען מיר ראדאמער אין זאגשין זיין שוין לענגער ווי 2 חדשים. ווע-גען די צרות וואס מיר האבען געהאט אויסצושטעהן בעת דער פערטרייבונג, פערשפארען מיר דא צו דערצאלען, ווייל דאס זענען דאך זאכען בעקאנטע אין דער גאנצער וועלט.

פון דער ווינטער = הילף אקציע.

כדי צו געבען א מעגליכקייט דעם קא-מיטעט אויסצוברייטערען זיין טעטיקייט. און אויסברייטערען מיינען מיר אין דעם זין, אז מען זאל קודם-כל פאר-גרעסערען דעם סכום קוילען, ווייל 75 קא. און 50 קא. קען ווייט נישט בא-פרידיגען אן ארבייטסלאזע, אדער פרי-נסהלאזע פאמיליע. און א חוץ דעם, דארף מען אין הסכם מיטן אנגעציי-כענטען פלאן אויך טיילען פראדוקטען. ווי: מעהל, קארטאפעל, ארבעס און פעסט.

ווי מיר זעען פונם קורצען באריכט איז עפעס שוין יא געטוען געווארען. עס איז אבער צו האפען, אז דער דאזיגער אקציע-קאמיטעט וועט א סך אויסברייטערען זיין טעטיקייט, כדי צו לינדערען כאטש טיילווייז די גויט פון דער דעקלארירטע פרנסהלאזע יודען.

פון די צווייטער זייט איז אבער צו האפען - און דאס איז דאך דער עיקר - אז די ראדאמער באפעלקערונג וועט זיך באשטייערען מיט דעם מאקסימום.

575 פערזאנען פון דער ערשטער קא-טעגאריע (צו 75 קא. קוילען); 160 - צווייטע קאטעגאריע (50 קא. קוילען); גרויסע צאָל צו 30 קא. (דריטע קאט). פארן פארענדיקען דעם נומער פון אונזער צייטונג ווערען מיר געוואוי-אז עס איז ארויסגעשיקט געווארען קוילעך (באנעס) פאר: 500 ערשטע קאט. צווייטע און 200 דריטע.

צו דער קוואליפיציר - קאמיסיע גע-הערען: פארזיצער - ראטמאן מ. באר-מיסטער, וויצע פארזיצער - קאדענ-טשיק, סעקר. - קופערבלום. חוץ די אויבענאויסגעזעכענטע געהערען אויך צו די דאזיגע קאמיסיע פארשטייער פון אלע פראפעסיאנעלע און ווירטשאפט-ליכע ארגאניזאציעס.

וועגען דער גרויסער וויכטיגקייט פון דער ווינטער - הילף - אקציע ביי "טאג" האבען מיר שוין אין אונזער צייטונג נישט איינגעהאלטן געשריבען און אפערירט צו דער ראדאמער באפעלקע-רונג וועגען אונטערשטיצען מיט דער ברייטער האנט די דאזיגע גאר וויכ-טיגע אקציע.

מיר וועלען זיך נאך צו דער דא-זיגער אקציע אומקעהרען, אבער איצ-טער וועלען מיר געבען א קורצען אי-בערפליק איבער דער שוין אפגעטו-ענער ארבעט.

זי מיר ווערן געוואוי-ארבעט גע-נוג אקטיוו די קוואליפיאציע-קאמיסיע. וועלכע האט שוין באוויזען דערווייל צו דערליידיקען:

אויסגעבראכען א שטרייך פון קאמאשענמאכער

די פארערונגען זענען:

(1) די ארבייט זאל איינגעטיילט ווע-רען לויטן איינזעהן פון פערזאנען.

(2) דער לויץ פאר דער ארבייט זאל אויסגעצאהלט ווערען אין באאר (קאטע).

(3) א לויץ-העכערונג פאר געוויסע קאטעגאריעס פון ארבייט.

עס איז אויסגעטיילט געווארען א שטרייך-קאמיטעט פון 35 פערזאנען, וואס פיהרט אן מיט דער אקציע.

מיטוואך דעם 11-טען יאנואר איז אויסגעבראכען א שטרייך פון קאמא-שענמאכער, וועלכער נעמט ארום 250 ארבייטער.

דער שטרייך איז אויסגעבראכען צו-ליב דעם, ווייל די שייך-פאבריקאנטען האבען נישט געוואלט נאכגעבען די ארויסגעשטעלטע פארערונגען פון פער-אייז.

קאנפליקט דער מעבעל = פאבריק פון יאהאן קאהן (גענויבוקע)

צען ביים ארבייטס-אינספעקטאר און ביים סטראטא. אין אויסגאנג פון די דאזיגע קאנפערענצען האט דער וויצע-סטראטא ה' ביעלאווסקי אינסערירט געווארען א פאקטאטאטא. (באנק גאס-דאר-סטאטא קראצאווע) וועגען געבען פו-נאטעלע הילף פאר דער פאבריק.

היינט-מארגען דערווארט מען אן ענטפער פון דער ב. ג. ק.

אין דער מעבעל פאבריק פון יאהאן קאהן (גענויבוקע) איז אויסגעבראכען א קאנפליקט צווישען די ארבייטער און דער דירעקציע.

די ארבייטער האבען געווארפען די ארבייט צוליבן נישט אויסצאהלען זיי די פענסיעס.

אין צוזאמענהאנג מיט דער געשאפ-נער לאגע זענען פארגעקומען קאנפערענ-צן.

פאר איינעם לייך און פאר צווייטען - פרייד

אויף א צווייטען ארט אין אונזער צייטונג געפינען די לעזער א ברייטערע נאטיץ וועגען דער גלייכע וואס האט זיך געשאפען דעם פערזאנלעכעם זון-טאג ביי אונז אין שטאדט, ווען צענד-ליגער מענטשען האבען זיך אויסגע-גלייטשט און צעקלאפט זיך. איצטער ווע-לען מיר דא איבערגעבען, אז אויך כמעט אלע אויטאס, וואס זענען יענעם טאג געווען אין וועג האבען זיך צוליב דער גרויסער גלייטש איבערגעדרייט און פאראוואכט גרויסע שאדענס.

אויף א צווייטען ארט אין אונזער צייטונג געפינען די לעזער א ברייטערע נאטיץ וועגען דער גלייכע וואס האט זיך געשאפען דעם פערזאנלעכעם זון-טאג ביי אונז אין שטאדט, ווען צענד-ליגער מענטשען האבען זיך אויסגע-גלייטשט און צעקלאפט זיך. איצטער ווע-לען מיר דא איבערגעבען, אז אויך כמעט אלע אויטאס, וואס זענען יענעם טאג געווען אין וועג האבען זיך צוליב דער גרויסער גלייטש איבערגעדרייט און פאראוואכט גרויסע שאדענס.

פון הינא, אפאלאטיא

פון סטעפאן צווייג. "מאריא אנטאנינא" איז א יובילעאום-פילם פון דער בערימטער אמעריקאנער פילם-געזעלש. מעטרא-גאלדוויין-מאיער.

גענעלאָגאָיע און מען האט זיך דער-וויסט, אז... זיין באַבע האט געטראָגען א גיירה-קופּע, געזאָגט יעדען שבת פאַרנאכט, גאָט פון אַברהם און - גע-רעדט יודיש!

נו, נו, איז דאָס די גאָטעטא-רא-דאמסקא? ארויס מיט א מענה-לשון, אז אויב בראמסקא וועט וועלען בלייבען א מאגיסטראט-בעזאמער, וועט ער דא-ר-פּען ברענגען זיין באַבע...

וואָסען דערטראכט זיך! נישקשה!

(ענדע פון ווייט 5)

געווען - אז אין פריהערדיגען שטאדט-ראט זענען ווי ווער קאפ געווען פער-טרעטען אויף, אז מען האט ווי קוים ארויסגעוועהן, און אויך ביי די לעצ-טע שטאדט-ראט-וואהלען אין ווארשא, לאדזש, קראקא א. ז. ו. האבען זיי געהאט א גרויסע מפלה. און - ס'איז אויך אמת, אז ביי די נאָענטסטע שטאָט-ראט-וואהלען אין ראדאס איז נישט קיין גרויסע שאנסען... אבער דאך... אפשר קען זיך עפעס מאכען... און דאן וועט מען גלייך אריין אין מאגיסטראט און שוין וויסען וואס צו טהוען מיט די וואס האבען נישט קיין ארישע באַבעס...

האט מען, ווי געזאָגט, געכאפט א בליק אין דער רשימה פון די מאגיס-טראט-בעזאמער און - געפאקט! געפאקט א בעזאמער מיט'ן נאָמען בראמסקא האט מען גענומען פארשען די משפחה.

צי וואָלט נישט קלוגער געווען פון דער גאָטעטא-ראדאמסקא ווען זיי הייסען זיך ברענגען דעם זיידען, וועלכער וואָלט זיכער גע-ד-י-ג-ט פאר א בעסערע לעגטימאציע ווי די באַבעס...

אז מ'שמועסט, קלוגע קעפ, איז דאך נישט שייך צו זאָגען...

די מעשה מיט יענע יידענע...

אזא אויפשריפט: פראצעס מאַט, ניע פאָשטאָ נאָ מאַדנע.
און אַן דעם אויפשריפט וואָלט מען דען נישט געזען. אַז די ארבעט איז נישט געגאנגען לאַיבד...
דאָס אַריינשטעלען דמאָנסטראַטן בילד אין די וויסטאָועס האָט אַביסל, ווייזט אויס אַריינגעברענגט אַ צעטומלונג ביי די היגע קריסטליכע סוחרים: די פירמע סוכאָנסקי, האָט צום פיישפיל, שוין באַלד אינדערפרי אַריינגעשטעלט דמאָנסטראַטן קיט בילד אין דער וויסטאָועס, דאָקעגען האָט די פירמע רעגענט דאָס געטוען ערשט... נאָך מיטאָג.
דער לעצטער וואָט דערמאָנט אין יענע יודענע, וואָס האָט געמאָכט צוויי קולגען: איינעם אויף שבת, און דעם צווייטען - אויף זונטאָג. ווען מ'האָט די יודענע געפערעגט: נאָך וואָס עפעס שבת אַ קוגעל און זונטאָג אַ קוגעל? - האָט די יודענע געענטפערט: אפשר איז זייער גאָט אויך אַ גאָט... כווייזט...

הריסטליכער וואסער-טרעגער וויינט אַז יודען זאלען איהם מיטנעמען.

אַז דאָרטען אין סיים חיל מען אַרויס-טרייבען די יודען. וויל ער בעטען אַז די יודען זאלען איהם מיטנעמען, ווען זיי וועלען אַזעקעגעהן חיל אַז נישט וועט ער שטארבען פאַר הונגער. דער יוד האָט איהם בעוהיגט, אַז לעת עתה מעג ער נאָך זיין רוהיג חיל אַזוי גיך וועלען די יודען נאָך נישט אַזעק געהן...

ווען מ'פאָהרט נישט לויט די פאַרשריפטען...

דען די פוהר, אָבער דאָס האָט זיך נישט אַיינגעגעבען, ווייל דער אויטאָ האָט פערטשעפּט די פוהר, וועלכע איז אַריינגעפאַלען אין אַ טיפּען ראָוו, פון וואָס דאָס פערד איז אויפ'ן אָר דער-הרג'עט געוואָרען און ביי'דע, סיי דער שאַפּער און סיי דער פויער זענען פער-ווינדעט געוואָרען.
די אויספאַרשונג האָט פערטשעפּטעלט, אַז די גאַנצע שויד פאַלט אויפ'ן פויער בעקאַשעוויטש, וועלכער איז נישט גע-פאַהרען לויט די געהעריגע פאַר-שריפטען.

צו דער צוועלפטער יאָהרצייט פון ה"ה ר' מענדעל וויינגאָרט ז"ל.

געבן אַ סך חיבורים, צווישען אנדערע: קינסטס המבאר, אור הישרים, הגדת המבאר, שחן אורח, וועלכע האָבן אין דער רבניש-לומדישער וועלט אַרויסגערופען גרויס אויפזעהען.
דער נפטר האָט אויך איבערגעלאָזען אַ סך מאָנוסקריפטען פאַר אַ ריי פרישע חיבורים.
כבוד זיין ליכטיגען אַנדענק! תנצבה.

אַמאָל איז אין אַ גליק פאַרהאָן אומ-גליק און אַמאָל פאַרקערט: אין אַ אומ-גליק איז אַמאָל פאַרהאָן גליק.
אויך די היגע ענדעקעס, איבער-הויפט די אייגענטימער פון די „אח-שעם“-געשעפטען האָט אַזא אומגליק-גליק געטראָפּען: אומגליק צוליבן טויט פון זייער „רבין“ דמאָנסקי און גליק-צוליבן קענען אַיסנוצען די געלעגענ-הייט פאַר רעקלאַמירען און דעמאָנסטראַטן ווערען... סחורות אין די גע-שעפטען.
באַלד ווי די היגע „אחשעם“-סוחרים: קאָמאָסאָ, זשענטאָראָ, סטאַניקאָוסקי און גאַבטשינסקי האָבען זיך דערווייט פון זייער פירערס טויט, האָבען זיי באַלד אויסגעצירט די וויסטאָועס מיטן בילד פון דמאָנסקי, אַרומגענומען עס מיט שוואַרצע קרעפּע אָבער... דערביי נישט פאַרגעסען אַריינצושטעלען אין די זעל-בע וויסטאָועס די בעסטע סחורות פון זייערע געשעפטען. דער לעצטער האָט אפילו איבערן בילד אויסגעלאָנגען

אין סאַטאָו לאַכט מען פון פאַלגענ-דיגע קאַמישע געשיכטע: אין סאַטאָו איז פערהאָנען אַ קריסטליכער וואָסער-טרעגער יושקע, וואָס טראָגט וואָסער צו די יודען און איז אַ „שבת-גוי“ און געפֿינט זיך בלויז צווישען יודען. אַזוי מעלט איז ער אַריינגעקומען צו אַ היגען יוד און זיך צעוויינט. אַז מ'האָט איהם געפערעגט די סיבה, האָט יושקע קוים אַרויסגעשטאַמעלט, אַז ער האָט געהערט

אין סאַטאָו לאַכט מען פון פאַלגענ-דיגע קאַמישע געשיכטע: אין סאַטאָו איז פערהאָנען אַ קריסטליכער וואָסער-טרעגער יושקע, וואָס טראָגט וואָסער צו די יודען און איז אַ „שבת-גוי“ און געפֿינט זיך בלויז צווישען יודען. אַזוי מעלט איז ער אַריינגעקומען צו אַ היגען יוד און זיך צעוויינט. אַז מ'האָט איהם געפערעגט די סיבה, האָט יושקע קוים אַרויסגעשטאַמעלט, אַז ער האָט געהערט

אניאפערט וואס איז נישט פארגעקומען...

נישט דער שטייט-מאַכט און נישט קיינע-מען אין ראָדאָס, איז נישט בעקאַנט וועגן דער עגזיסטענץ פון אַ „באַנק פון די פריער טענענדיגס“ און אויך וועגען אַ „לומד'שטע רעוויזיע און אויפדעקען אַ גרויסע דעוויזיע-אַפערע מיט לאַנדאָן.“ אַזוי פאַרביצירט די „נאַראַדאָוע“ פערטע נייעסען, וועלכע זענען נוי-טיג פאַר זייער פראָפאַגאַנדע. דאָס זע-נען אַלטע מעטאָדען, וועלכע זענען אין זייער צייט אויסגענוצט געוואָרען דורך דער היטלעריסטישער פראָפאַגאַנדע.

גריפע עפידעמיע אין ראדאם.

קולמינאציע-פונקט - קומט דער קריזיס: דער חילה ווערט געווער, אדער - דער קריזיס ענדיגט זיך זעהר פאטאל.
פארויכטיגס - מילען געגען גריפע זע-נען פאלגענדע:
היסען זיך פון פערקיהלינג, אויסמיידען לאקאלע, וואו עס איז ענג, דושנע און מען קאן זיך לייכט פערשוויצען, אפהייסען ריינקייט און היגיגע פון די קליידער אין וואוינונג.

אין פאל, ווען עס נעמט זעה-טוהן דער קאפ און עס שוידערט, דארף מען זיך גלייך לעגען אין בעט און נעהמען שוויי-מילען. אויב נאכ'ן איינסטעמען א שוויי-מיטל פאלט נישט די טעמפעראטור, מוז מען זיך גלייך ווענדען צו א דאקטאר, וועלכער נעהמט-אן די געהעריגע מיטלען נישט צו דעראָוען צו אַ קאַמפליקאַציע. אין קיין פאל טאר מען זיך נישט היילען אהן א דאקטאר, בעת די קראנקהייט קומט פלוצלינג מיט א שטארקער טעמפעראטור.

גאנץ ראדאם האט זיך געגליטשט. אָבער... אָהן נאַרשען און אָהן ליזשוועס.

מענשען זענען געגאנגען און געפאַ-לען: אַ טריט און אַ פאַל.
אַ סך האָבען זיך געשטאַרט ביי די וועט און אָנגעכאַפּט זיך אין אַ טויער, אין אַ לאַדען, אין אַ פּרענט, אין אַ שטוואַק און אין וואָס נאָר מען האָט געקענט.
די דאָזיגע אַלגעמיינע סכנה האָט פּעראַייניגט די היגע איינוואוינער, וועל-כע האָבען אומבעקאַנטערהייט זיך גע-נומען אונטער די אַרעמ'ס און אַזוי

אויטא - פאפריק אין ראדאם.

פאַר אונזער שטאָדט איז דאס פאַר-שטייט זיך, אַ גרויסער געווינס אַזא פּלאַצווקס, וואָס וועט געבען באַשעפּטי-גונג אַ סך אַרבעטסלאָזע.
עס איז נאָר אַ פּראָגע צי אויך יודען וועלען דאָ באַקומען אַ בעשעפּטיגונג, אָדער עס וועט זיך איבערהווען די מעשה „עריקסאָן“ וועלכע באַשעפּטיגט נישט, ווי מיר הערן, קיין איין יוד.

די „גוט אינפאָרמירטע“ א. ב. צ. - האָט מען געפונען אַ בעדייטענדע צאָל דאָקומענטען, וועלכע באַשטעטיגען ווע-גען אומלעגאַלע דעוויזיען-טראַנזאַקציעס מיט לאַנדאָן.
לויט דער אויסרעכנונג פון דער דאָ-זיגער „אַבעצע“ דערגרייכט די סומע אין די צענדליגער טויזענטער זאָלטעס. די סענסאַציאָנעלע נייעס פון דער „אַבעצע“ האָט אַרומגעוועהען צו זיין צו סענסאַציאָנעל און - מיר האָבען באַשטימט אויסצופאַרשען די „ידעה“.
און וואס האט זיך אַרויסגעוויזען

כע קעמפּען געגען יענע שעדליכע מיקרא-צען, וואס פערשפרייטען די עפידעמיע. - דאס איז אלץ גערעדט, ווען די עפידעמיע קומט שטופענווייז. ווען אבער די עפידעמיע יס קומט האסטיג און אומנעריכט ווי דאס איז היי-יאהר - זענען גובר די שעדליכע מיקראצען, און דערפאר האט די עפידעמיע יס א שווערע פערלויף און א שטארקער פארם, ווי געוועהליך.
ביי דער אייציגער עפידעמיע פון דער גריפע-קראנקהייט, איז צו בעמערקען אס-וואס: הגם די פאלען פון טראנק ווערען אויף גריפע, בעזונדער דאס אנשטעסען זיך, איז וועלטענער, נענען אבער די פאלען נא-פא גאנץ שויער. א סך פאלען ענדיגען זיך מיט שארפע ענטצינדונגען פון די אטעם-ארגאנען, בעזונדער ביי די האלז-מאנדלען און לונגען. די גריפע קומט איצט פירוב מיט א שטארקער טעמפעראטור, וועלכע האלט כסדר אין איין שטייגען. ווען די טעמפעראטור דערגרייכט איהר

אונטערן דאזיגען קעפּעל ברענגט דער „ראַפּאָטיק“ פון היינטיגען דינס-טאָג פאַלגענדע נאַטיץ, וואָס איז זייער כאַראַקטעריסטיש פאַר די נישט-איבער-קלייבערישע מעטאָדען פון דער „א. ב. צ.“
„די אַנאַרישע, אַבעצע“ ברענגט אין איינעם פון די לעצטע נומערען א סענסאַציאָנעלע נייעס פון ראָדאָס, אַז די שטייט-מאַכט איז געפאַלען אויף די שפּורען פון אַ גרויסע דעוויזיע-אַפערע אין אַ ראָדאָמער באַנק פון די ברידער טענענדיגס. אין רעזולטאַט פון דער דורכגעפירטער רעוויזיע - שרייבט

גריפע עפידעמיע אין ראדאם.

יעדעס יאהר אין דער צייט איז די גריפע ביי אונז אַ גאָסט. דאָס היינטיגע מאָהל האָט אָבער די גריפע אָנגענומען אַ עפידעמישען כאַראַקטער מיט קאַמ-פליצירטע פאַרמען.
פון אַ רייזע שטערט קומען אַן גרו-סע, אַז דאָרט ליגט אַ האַלבע בעפּעל-קערונג אויף דער גריפע. אויך ביי אונז אין ראָדאָס האָט זיך די גריפע בעזעצט ווי ביים טאַטען אין וויינגאָר-טען. נישטאָ כמעט דאָס הויז, וואו עמיצער וואָל נישט ליגען אויף דער דאָזיגער קראַנקהייט.
די סיבה פון דער קראַנקהייט איז לויט דער מיינונג פון דאָקטוירים פאַל-גענדע:
צו יעדער קראַנקהייט פון עפידעמישען כאַראַקטער, מוז אונזער אַרנאָגיום זיין צו-גערייט. גלייכצייטיג מיט די מיקראָפּען, וועלכע שאַפען די קראַנקהייט, ענטשט-הען אין אַרנאָגיום גענען-מיקראָצען, וועל-

נאָכדעם וו די פראָסט האָט מיט איהרע אייז-קאָלע נעגער געהאַלטען אַרומגענומען אונזער שטאָדט איבער צוויי וואָכען צייט, איז דעם פערגאַנגע-נעם זונטאָג נאָך מיטאָג געפאַלען אַ געדיכטער האָגעל-רעגען, וועלכער איז באַלד נאָכ'ן אַראַפּפאַלען ערפרויערען געוואָרען און געשאַפען איבער'ן גאַנצען שטאָדט איין גרויסע גלייטש.

אין די פריהערדיגע יאָהרען פלעגט ווי געוועהנליך פאַרויס בעוואָרענען פאַר אַזאָ גלייטש מיט'ן אויסהאַקען דעם פער-פרויערעם שניי פון די טראַסוואָרען, און אויב פלעגט זיך שוין יאָ מאַכען אַ גלייטש, האָבען די הויז-וועכטער מאָ-מענטאַל אויסגעשטעלט אַ מַד אַדער אַש, אָבער היינט איז דאָס ליידער נישט געשעהען.
האָט זיך טאַקע געשאַפען אַזאָ לאַגע, אַז עס איז ממש געווען אַ סכנה צו שטעלען אַ טריט.

אבטיילונג פאר אסטראווייזע, אפאטאָן, וויערזשפניק און אומגעגעד

אדוואקאטישע דעטאריה.

איבריגענ'ס שפילט דא נישט קיין ראלע נישט די הויך פון די תביעה, נישט דער טערמין פון צענערען, נאר כאראקטעריס-טיש איז דא דער ארויסטריט פון אדווא-קאט, וועלכער צערעדט זיך און ווארפט ארויס אזא פאסט.
- אן טא יעסט פאן ג. מילא זשאן פיעקארקאן סטאפונקי (ער, דאס הייסט דער ג. האט געהאט מיט די בעסערען בעציהונגען) א. א. וו. ביי דעם פונקט בעמערקט דער דיכטער דעם אדוואקאט: סטאפונקי האנדלאווע, האנדלאווע ניצן פאן גאדא.
הערליכע אדוואקאטישע רעטאריק!

פאר'ן דיכטער-טיש שטעהען א „ער“ מיט א „זי“, ער האנדעלט מיט מעהל און זי בעקערין און קויפט מעהל ביי דעם סוחר ג.
איצט בעטראכט דאס געריכט די תביעה פון ג. גענען זיין קונדין די בעסערין פארן צוגעשטעלט און גיט געדעקטן מעהל

כען פראצעס (פאר בעליידיגונג מיט א' ראזענמאן) האט זיך דער אדוואקאט צייוועל קוים דורך פראשעקציע ביים ה' ראזענ-מאן. זיך איינסגעדריהט ווייל זיי האבען זיך פערגלייכט.

דער „צענטאס“ לייסטעט זעהר פיעל פאר די ארימע קינדער און זוכט דורך פערשידענע מיטלען צו פערגרעסערען די הכנסות פון דער געזעלשאפט אום צו קע-נען דורכפירען די נויטיגע אקציעס.

לייצי-קאמיסאריאט. נאכ'ן אויסהערען דורכ'ן ריכטער ברידא די פערשידענע עדות ווערט ארויסגעטראגען דער אור-טייל לויט וועלכען דער ה' פישמאן האט בעקומען א מאָנאט אינבעדינגטען אַרעסט די בעגרינדונג פון אורטייל פעררופט זיך דערויף דאָס אַזעלכע אַרט נאַטיצען פעראירזאכען האָט צווישן דער בעפעל-קערונג. דער בעשולדיגטער אַפּעלירט.

פון דער קהלה.

נאכ'ן דערהאלטען די ערלויבעניש פון אדוואקאטען-ראט האט די קהלה אריי-געטראגען אַנאַנקלאַגע געגען דעם אד-וואקאט צייוועל פאר בעליידיגונג.
זאל עס זיין א ווארונג פאר די אלע חסם זוכען ביליגע רעקלאמע דורך קנאל-עפּעקטען.
אלענמאלס וועלען מיר אין קורצען הא-צען א רעקלאמע-פראצעס וועגען וועלכען מיר וועלען אין די געהעריגע צייט גענוי אין פונקטליך מיטטיילען.
ס'איז ווערט צוצוגעבען, אז פון אַנעלי-

„פאלק'ס-צייוונג“

בלבולים, ווייל לויט ווי דער גלח ער-קלערט איז די גאַנצע געשיכטע קיינמאָל נישט פאַרגעקומען.
לעצטענס איז דער פראָצעס בעט-ראכט געוואָרען דורכן היגן שט-געריכט. די בעשולדיגונג איז אונטערגעשטיצט געוואָרען דורך אַ פאַרשטעהער פון פא-

מיט אייניגע וואכען צוריק האבען מיר שוין אויפ'ן זעלבען אַר ט געמאל-דען, וועגען די אואנסטירע אין קהלה-לא-קאל וואס איז ארויסגערופען געווארען דורכ'ן היגען יודישען אדוואקאט צייוועל עס שייכות מיט'ן אויסמעפסטען איהם שאט.
ווי מיר ווערען אינפארמירט האט די קהלה זיך געווענדעט צום אדוואקאטען-ראט וועגען דערמאנטען פאל, פונדאנען ס'איז געקומען אַנאַרליכעניש איהם איי-נצולאגען אין געריכט.

אין סעפטעמבער ס. י. איז געוועזען אָבערדוקט אין בונדישען אָרגאַן „די נייע פּאָליטישע“ אַ קאַראַקטאַריזירענדיק אונטערן קעפל „נייעס פון אַסטראָווייזע“. צווישען אַנדערס האָט זיך דאָרט געפֿ-נען אַ נאַטיץ וועגען דעם, אַז דער גלח, דער „לעהרער פון אַ קאַטאָלישע רעליגיע אין די היגע פּאַוועשכענע שולען האָט נישט געוואָלט אַריינלאָזען אין קלאַס אַ קריסטליכע שילערין, דערפאַר וואָס זייער קאַלעגירט זיך צופֿיל מיט איהרע יודישע קאַלעגיס. און ווייטער קומט אַ שילדערונג ווי די קריסטליכע שילערין איז אַהיימגעקומען פערוויינט, ווייל זי איז שטאַרק צוגעבונדען צו איהרע יודישע קאַלעגיס, וואָס ס'האָט דערפֿיהרט צו אַנאַינטערווענען פון איר קריסטל. מושה'דיי דער שול-מאַכט א.ו.וו. דער גלח האָט זיך געפֿילט געטראָפּן פון דער דערמאָנטער נאַטיץ, און האָט צוגעצויגען דעם אויטאָר פון דער קאָ-רעספּאָנדענץ פֿעם היגען בונדישען שווער, שמעון פישמאן צו פּעראַנט-וואָרטליכקייט, פאַרוואַרפענדיג איהם, אַז ער פערשפרייט פאַלשע קלאַנגען און

Wydawnictwo „Radomer-Kielcer Leben“ Szwarlikowska 20